

Justitiële verkenningen

**documentatieblad
van het
ministerie van justitie**

---

nummer 7, 1975

uitgave van het wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum

wodc

Inhoud

Justitie en wetenschap

Inleiding / blz. 285

Wetenschappelijk onderzoek

Overzicht van het in de periode 1974 tot medio 1975 verrichte wetenschappelijk onderzoek met financiële steun van of rechtstreeks door het Ministerie van Justitie / blz. 294

Literatuuroverzicht

Algemeen / blz. 310
Strafrecht en strafrechtspleging / blz. 311
Criminologie / blz. 315
Gevangeniswezen / blz. 318
Reclassering / blz. 320
Psychiatrische zorg / blz. 321
Kinderbescherming / blz. 321
Politie / blz. 322

Boekwerken / blz. 323

Opname in dit Documentatieblad betekent niet, dat de inhoud van het artikel het standpunt van de Minister van Justitie weergeeft. Het Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum wil slechts uw aandacht vestigen op hetgeen in de vakliteratuur leeft.

Justitie en wetenschap*

Inleiding

Traditiegetrouw zal ook dit jaar het septemnummer van het documentatieblad 'Justitiële Verkenningen' van het Ministerie van Justitie gewijd zijn aan het door dit ministerie gefinancierde onderzoek. Zowel voor het interne als voor het externe onderzoek zal in het kort (per project) worden aangegeven, wat de vraagstelling is, bij wie het onderzoek plaats vindt en welke methode wordt gevolgd. Tezamen vormen deze studies het onderzoekprogramma van het Ministerie van Justitie.

In deze inleiding zal nader worden ingegaan op het wetenschappelijk werk van het ministerie. Hierbij zullen punten aan de orde komen als: de organisatie van het wetenschappelijk onderzoek, de problemen die zich kunnen voordoen bij het bevorderen van wetenschappelijk werk, de taak en werkwijze van het

Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum, de uitgangspunten die aan het onderzoekprogramma van het ministerie ten grondslag liggen en last but not least: het vraagstuk van de objectiviteit van departementale onderzoekafdelingen.

Laten we echter beginnen met naar de omvang van het onderzoekprogramma te kijken.

Vergelijking van dit programma met dat van de voorgaande jaren leert ons een aantal dingen. Allereerst kan worden waargenomen dat het aantal ter hand genomen studies is toegenomen. Ook in kwalitatief opzicht is hier van vooruitgang sprake. Het aandeel van de dossierstudies is teruggelopen; het aantal studies, waarin de onderzoeker zelf, ter plaatse, de voor zijn vraagstelling benodigde gegevens verzamelt neemt duidelijk toe. Dergelijke verschuivingen komen niet alleen de kwaliteit van de te verzamelen onderzoekgegevens ten goede. Belangrijker is misschien nog wel, zoals in de Memorie van Toelichting bij de Justitiebegroting voor 1976 reeds werd gesteld, dat het beleid op deze

* Deze inleiding werd geschreven door dr. W. Buikhuizen, Algemeen Adviseur Wetenschappelijk Werk van het Ministerie van Justitie.

wijze een ruimere armslag krijgt: het aantal vraagstukken dat onderzocht kan worden, neemt hierdoor immers toe. Toch mag bij dit alles niet worden vergeten, dat bevorderen van onderzoek ten bate van het beleid niet uitsluitend een kwestie van techniek is. In genoemde Memorie van Toelichting werd er reeds op gewezen dat, alvorens een opdracht tot onderzoek kan worden gegeven, eerst het besef aanwezig moet zijn dat de vraagstukken waar het om gaat onderzoekbaar zijn. De wetenschappelijke staf heeft hier een uiterst belangrijke taak die men zou kunnen omschrijven als een soort vertaalfunctie. Reeds in een vroeg stadium zal zij de beleidsontwikkelaars moeten wijzen op de mogelijkheden die het wetenschappelijk werk bieden. Om dit te kunnen doen, zal zij van meet af aan betrokken moeten worden bij de probleemanalyse. Dit laatste vergt een goede communicatie tussen beleid en wetenschap, maar vooral een goede organisatie van het wetenschappelijk werk binnen een ministerie. Met name op dit terrein zal dan ook het nodige moeten worden ontwikkeld.

De organisatie van het wetenschappelijk werk

Formeel gesproken loopt de coördinatie van het wetenschappelijk werk binnen het Ministerie van Justitie via de zogenaamde 'communicatievergadering'. Van deze vergadering maken deel uit vertegenwoordigers van de Stafbureaus Wetenschappelijke Adviezen, vertegenwoordigers van beleidsafdelingen waaraan geen stafbureaus zijn verbonden, de psychiatrische adviseurs van het ministerie, de algemeen psychologisch adviseur, de sekretaris van de Coördinatiecommissie Wetenschappelijk Onderzoek Kinderbescherming en medewerkers van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Docu-

mentatiecentrum (W.O.D.C.). Voorzitter van de communicatievergadering is het Hoofd van het W.O.D.C.

Doel van deze vergadering is onder meer: onderling uitwisselen van informatie op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek, en bespreking van het onderzoekprogramma van het ministerie. Daarnaast kunnen suggesties voor nieuwe projecten worden ingebracht. De communicatievergadering houdt zich niet bezig met de vraag hoe de wetenschap eventueel zou kunnen bijdragen tot het oplossen van vraagstukken, die in de verschillende beleidsafdelingen aan de orde komen. Dit zijn 'interne' aangelegenheden, die doorgaans binnen de betrokken beleidsafdelingen blijven. Voor die afdelingen, die een eigen Stafbureau Wetenschappelijke Adviezen hebben, of speciale adviseurs, zoals psychologisch en psychiatrisch adviseur (Gevangeniswezen, T.B.R./Reclassering en Kinderbescherming) kan de wetenschappelijke inbreng via deze bureaus of deskundigen lopen. Voor de overige afdelingen geldt, dat zij een beroep kunnen doen op het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Dit centrum staat ten dienste van alle justitiële afdelingen. Tenslotte hebben de meeste afdelingen natuurlijk ook nog hun eigen deskundigen.

Beleidsontwikkeling is optimaal, wanneer gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden die de wetenschap biedt

---

Hoe staat het nu met de wijze waarop het wetenschappelijk werk is georganiseerd?

Zoals nog duidelijk zal worden, is de bestaande organisatie zeker niet optimaal.

Punten die met name de aandacht behoeven zijn: de 'dooradering' van het departement en de 'nabijheid' van de wetenschappelijke staf, aspecten van de organisatie van het wetenschappelijk werk die niet los van elkaar staan. Wat bedoelen we met deze begrippen?

Van een adequate dooradering is sprake, wanneer het netwerk van wetenschappers zo vertakt is, dat de afstand tot beleidsontwikkelaars en bestuurders organisatietechnisch zo klein is, dat men zich in elkaars 'gezichtsveld' bevindt. Zo geformuleerd lijkt het alsof het bij dooradering en nabijheid om soortgelijke begrippen gaat. Ook nabijheid is immers niet los te denken van afstand. Toch gaat het hier om verschillende zaken. Met nabijheid wordt namelijk de psychologische afstand bedoeld. Deze afstand wordt niet zozeer bepaald door organisatorische of fysieke aspecten. Het gaat hier in wezen om de vraag of zij die verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling van het beleid, het gevoel hebben dat zij iets hebben aan de wetenschap. De image van de wetenschapper is hier dus in het geding. Wat verwacht men van hem? Is men van mening, dat je iets aan hem hebt of om het eens extreem uit te drukken: gaat het hier om mensen,

---

*De inhoud van onderzoeken moet op een voor hen duidelijke wijze aan de betrokken beleids-
hoofden worden voorgelegd*

---

die veel te abstract denken, geen kaas gegeten hebben van de praktijk, moeilijke woorden gebruiken, veel te ingewikkeld doen en vooral ook: veel te lang doen over hun werk. Dooradering en nabijheid zijn beide essentieel voor een goede infrastructuur van het wetenschappelijk werk. Zij zullen dan ook de directe aandacht moeten hebben. Wat de organisatie van het wetenschappelijk werk betreft is dit in laatste instantie een zaak voor de leiding van het departement. Voor de nabijheid ligt dit anders. Deze laat zich niet formeel organiseren. Hier zal de wetenschapper zelf moeten duidelijk maken, dat het beleid wat aan hem kan hebben. Doelbewust werken aan een dergelijke image is helaas nog steeds geen overbodige luxe. Op zich is dit geen eenvoudige zaak. Laten zien dat je iets kunt is immers alleen maar mogelijk wanneer je in de gelegenheid wordt gesteld dit waar te maken. Negatieve beeldvorming rond de wetenschappelijk onderzoeker of al dan niet denkbeeldige vrees voor de onrust die onderzoek kan veroorzaken kunnen dit laatste in de weg staan. Aan het doorbreken van een dergelijke vicieuze cirkel zal dan ook grote aandacht moeten worden besteed.

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Uiteindelijk doel van de verbetering van de infrastructuur van het wetenschappelijk werk is uiteraard bevorderen dat, waar dit zinvol is, de wetenschap wordt betrokken bij het beleid. We stelden reeds dat de wetenschappelijke staf hier een stimulerende rol moet spelen. Dit laatste is echter alleen dan zinvol, wanneer er een potentieel aan wetenschappelijke medewerkers aanwezig is, dat aan eventueel opgewekte behoeften kan voldoen. Deze deskundigen kan

men in principe intern of extern zoeken. Het in dit nummer gepresenteerde onderzoekprogramma laat zien, dat van laatstgenoemde mogelijkheid veelvuldig gebruik wordt gemaakt. Zoals uit bijgaand overzichtje blijkt, zijn de voor dit doel beschikbare gelden in 1975 niet onaanzienlijk verhoogd. Ontwikkeling van het bedrag, dat in de periode 1970-1975 beschikbaar is gesteld ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek:

1970	f	792.000,—
1971	f	970.000,—
1972	f	1.000.000,—
1973	f	1.035.000,—
1974	f	1.035.000,—
1975	f	2.000.000,—

Het zou echter onjuist zijn wanneer uitsluitend met externe instituten zou worden gewerkt. Uitbesteden van onderzoek is namelijk niet altijd mogelijk. Ook kunnen er bepaalde bezwaren aan kleven. De redenen hiervoor zijn wel bekend. Soms is niemand geïnteresseerd in de vraagstelling. Soms wil men wel, maar kan men het onderzoek niet die prioriteit geven, die de opdrachtgever er zelf aan zou willen toekennen. Soms blijkt achteraf dat de onderzoeker zich niet aan de vraagstelling heeft gehouden. Soms is de vraagstelling in de ogen van het departement te delicaat. Vaak duurt het te lang voor het onderzoek afgesloten wordt en worden de rapporten te academisch bevonden. Om deze en nog andere redenen zal een departement ook over een eigen onderzoeksinstituut moeten kunnen beschikken. Voor het Ministerie van Justitie is dit het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Zoals de naam reeds aangeeft, bestaat dit centrum in feite uit twee afdelingen: een afdeling studie en documentatie en een afdeling onderzoek. Eerstgenoemde afdeling bestaat uit een team van documentalistten, een aantal

wetenschappelijk medewerkers dat bij het literatuuronderzoek betrokken is en een sectie die belast is met de bestudering van de cijfers met betrekking tot de ontwikkeling van de criminaliteit. Tenslotte verzorgt deze afdeling nog de samenstelling van 'Justitiële Verkenningen'. Samenvattend zou men de taak van deze afdeling kunnen omschrijven als: het beschikbaar stellen van voor het justitiële veld belangrijke wetenschappelijke literatuur, het samenstellen van literatuuroverzichten, het verrichten van literatuurstudies, het verzamelen van gegevens over de ontwikkeling van de criminaliteit en het uitgeven van een documentatieblad.

De afdeling onderzoek bestaat uit een zestal secties, die ondergebracht zijn in twee sectoren. Sector I bestaat uit de secties vreemdelingenzaken, politie, rechterlijke macht en algemene criminologie. Sector II omvat de secties gevangeniswezen, tbr/reclassering en voorlopig nog pro memorie de sectie kinderbescherming. Daarnaast kent de afdeling onderzoek nog een sectie wetgeving. Tenslotte kan binnen het W.O.D.C. nog een bureau extern onderzoek worden onderscheiden. Dit bureau verzorgt de wetenschappelijke contacten naar buiten. Hierop zal nog worden teruggekomen.

Hoe functioneert het W.O.D.C.?

Zoals reeds werd gesteld, staat het W.O.D.C. ten dienste van de verschillende justitiële afdelingen. Als zodanig is het als een service-instituut te beschouwen. Doel van dit centrum is via wetenschappelijk werk (helpen) aandragen van gegevens, die van belang zijn voor de beleidsontwikkeling. Daarbij wordt uitgegaan van de gedachte, dat beleidsontwikkeling optimaal is, wanneer maximaal gebruik wordt gemaakt van de

mogelijkheden die de wetenschap biedt. Over deze stelling kan men uiteraard van mening verschillen. Het gaat hier dan ook niet zozeer om een absolute waarheid, maar om een soort geloofsbelijdenis, een credo dat als richtsnoer dient voor de eigen, te ondernemen activiteiten. Het zal duidelijk zijn, dat wie een dergelijk standpunt inneemt, niet passief kan afwachten tot men door de beleidsontwikkelaars wordt benaderd. Men zal willen bevorderen dat meer aan wetenschappelijk werk wordt gedaan. Vooral zal men zoeken naar wegen dáár onderzoek te bevorderen, waar het — gezien de problemen waar het om gaat — van belang kan zijn. Dit laatste kan echter alleen maar wanneer men goed op de hoogte is van de vraagstukken die spelen in de verschillende beleidsafdelingen. Hiervan is helaas nog geen sprake. Men kan zich zelfs afvragen of een dergelijke toestand ooit zal worden bereikt. Hoe dit ook zij, deze situatie moet wel als een belangrijke hinderpaal voor de ontwikkeling van het wetenschappelijk werk worden gezien. Zij zal dan ook alle aandacht moeten hebben. Er werd reeds op gewezen, dat verbetering van de infrastructuur van het wetenschappelijk werk (de zogenaamde 'dooradering') en een grotere 'nabijheid' hier als eerste voorwaarden moeten worden beschouwd. Dat zijn echter zaken, die niet van de ene dag op de andere gerealiseerd kunnen worden. Wat

---

Het onderzoek van dit ministerie zal wel altijd gekenmerkt blijven door een grote diversiteit aan vraagstukken

---

gebeurt hier op korte termijn? Met behulp van de op het W.O.D.C. ingestelde onderzoeksecties wordt reeds nu geprobeerd verbetering in deze situatie te brengen. Er wordt naar gestreefd iedere (onderzoek)sectie met twee onderzoekers te bemannen, waarvan de senior-medewerker als vaste contactman naar het betrokken beleidsveld optreedt. Het werken met dit soort specialisten heeft verschillende voordelen. De betrokken medewerkers kunnen zich niet alleen (theoretisch) vertrouwd maken met de voor hun gebied relevante wetenschappelijke literatuur, zij kunnen zich ook op de hoogte stellen van de praktijk van het aan hun zorgen toevertrouwde terrein. Hierdoor kunnen zij een stuk deskundigheid ontwikkelen dat hen aantrekkelijk maakt als gesprekspartner voor de betreffende beleidsafdelingen. De aanwezigheid van een vaste contactpersoon zal daarbij het leggen van contacten naar het W.O.D.C. ook makkelijker maken. Via deze contacten kan tussen de beleidsafdelingen en het W.O.D.C. een meer informele relatie tot stand komen. Een dergelijke relatie bevordert doorgaans de onderlinge communicatie. Hierdoor kan een informatiestroom tot stand komen, die de wetenschappelijke staf meer inzicht geeft in wat er in de verschillende beleidsafdelingen gaande is. Zijn actieradius wordt hierdoor vergroot. Naast deze activiteiten ontwikkelt het W.O.D.C. nog een aantal initiatieven naar de beleidsafdelingen toe. Eén hiervan sluit aan op het jaarlijks op te stellen onderzoekprogramma. Teneinde te voorkomen dat een dergelijk programma teveel geïnspireerd zou worden door bepaalde actuele gebeurtenissen (ontvluchtelingen uit de gevangenis, een gijzeling en dergelijke) en daardoor te veel een ad hoc-karakter zou kunnen krijgen, heeft het W.O.D.C. een begin gemaakt met het per werk-

veld (politie, O.M. en dergelijke) samenstellen van overzichten van potentieel relevante vraaggebieden. Deze overzichten zijn in feite zeer uitgebreide inventarislijsten, waarin op systematische wijze per deelgebied (werving, opleiding, taakuitoefening, organisatie enzovoort) wordt aangegeven, welke vraagstukken zouden kunnen worden bestudeerd. Dit soort overzichten bevordert niet alleen dat er meer bewust wordt gekozen. Zij maken het ook eenvoudiger om tot een meerjarenplanning te komen. Dergelijke onderzoeklijsten zijn ontwikkeld voor gebieden als: politie, rechterlijke macht, gevangeniswezen, reclassering enzovoort.

De brugfunctie van het W.O.D.C.

In het voorafgaande werden een aantal taken van het W.O.D.C. opgesomd, die men als een soort brugfunctie zou kunnen zien. Als zodanig werden genoemd:

- het in kaart brengen van potentiële onderzoekgebieden;
- het uiteenrafelen van vraagstukken, waarmee het beleid wordt geconfronteerd, om zodoende duidelijk te maken welke deelaspecten van het probleem via wetenschappelijk onderzoek voor nadere bestudering in aanmerking komen.

Een andere functie van het W.O.D.C. zou men de 'vertaalfunctie' kunnen noemen. De inhoud van onderzoeksrapporten moet op een voor hen duidelijke wijze aan de betrokken beleidshoofden worden voorgelegd. De oorspronkelijke rapporten lenen zich hier niet altijd toe. Het zou maar doorsturen van deze verslagen is dan ook niet zonder gevaar. Te veel onderzoekers realiseren zich namelijk niet dat beleidsmensen bij het beoordelen van een onderzoeksrapport andere criteria aanleggen dan de collega-wetenschappers. Voor hen geldt vaak: hoe korter, hoe beter; hoe minder vakjargon,

hoe beter; hoe meer aanknopingspunten voor de praktijk, des te beter. Uitzonderingen daargelaten, is men weinig geïnteresseerd in uitvoerige methodologische beschouwingen, afwegen van voor- en nadelen van in aanmerking komende statistische analyses, uitgebreide verkenningen in de wetenschappelijke literatuur, historische overzichten en dergelijke. Tenslotte hoeft alles wat achteraf toch niet relevant blijkt te zijn voor hen niet nog eens in extenso in het verslag aan de orde te komen.

Het zal duidelijk zijn, dat een dergelijk referentiekader weinig mogelijkheden biedt voor een eventuele behoefte aan wetenschappelijk exhibitionisme van de onderzoeker. Hij zal moeten kiezen door wie hij 'gelezen' respectievelijk gewaardeerd wil worden: de bestuurders of het forum van wetenschappers. Wie op beide categorieën mikt, zal twee rapporten moeten schrijven. Ook naar buiten kan het W.O.D.C. een belangrijke brugfunctie vervullen. Hier lopen de lijnen via het Bureau extern onderzoek. Ook hier geldt dat geen afwachtende houding moet worden aangenomen. Een eerste taak is dan ook het bevorderen van contacten met wetenschappelijke instituten. Het doel hiervan is tweeledig. Allereerst wordt het hierdoor mogelijk deze instituten te informeren over vraagstukken, waarin het ministerie geïnteresseerd is. Hiermee wordt bereikt, dat universiteiten meer inzicht krijgen in de problemen die op het departement aan de orde zijn. Dit kan bevorderen, dat de onderzoekbelangstelling zich ook op deze voor het beleid belangrijke gebieden gaat richten. Een tweede niet minder belangrijke functie is het helpen beleidsrijp maken van vraagstellingen, die externe onderzoekers graag onderzocht zouden zien. Onder beleidsrijp wordt dan verstaan het zó formuleren van de probleemstelling, dat de kans op een positieve reactie van

de overheid zo groot mogelijk wordt. Ook hier heeft de departementale staf-functionaris dus een vertaalfunctie, maar nu naar het veld van onderzoekers. Hij zal hen aan kapstokken moeten helpen, waaraan de vraagstelling het best kan worden opgehangen. Hij zal hen moeten voorbereiden op de bezwaren die men kan verwachten en daarbij tevens aan moeten geven, hoe die het best kunnen worden opgevangen. Idealiter zou gezamenlijk een strategie ontwikkeld moeten worden om het project zo goed mogelijk door het departement geloodst te krijgen. Belangrijke punten hierbij zijn: de te verwachten weerstandsgraad zo klein mogelijk maken, de fasering (begin niet meteen met het moeilijkste te vragen), en het voorbereiden van de partijen wier medewerking onontbeerlijk is voor het welslagen van het project.

Dit alles vooronderstelt een vertrouwensrelatie tussen departementale en niet-departementale wetenschappers. De externe onderzoeker moet het gevoel krijgen dat de departementale onderzoekstaf bereid is zijn belangen te behartigen. Zo ver is het nog niet altijd. Enerzijds omdat de departementale staf zich vaak nog te vrijblijvend opstelt (geen principiële keuze heeft gemaakt ten aanzien van de vraag 'wil ik dit project wel of niet steunen'). Anderzijds omdat ook hier nog te vaak gepolariseerd wordt tussen de partijen, en bij de onderlinge discussies over elkaars positie te veel de

nadruk wordt gelegd op de vermeende verschilpunten en te weinig wordt gelet op het gemeenschappelijke (belang). Een veelvuldig contact, bij voorkeur in de vorm van het ook wel gezamenlijk uitvoeren van projecten, kan ertoe bijdragen dat deze ongezonde barrières tussen externe onderzoekers en interne stafleden zoveel mogelijk geslecht worden.

Tenslotte zal de wetenschappelijke staf er, via haar brugfunctie, op moeten toezien dat het uit te voeren onderzoek voldoet aan de kwaliteitseisen die men daaraan, vanuit onderzoektechnisch standpunt bezien, moet stellen. Ook zal hij waar mogelijk moeten bevorderen, dat van buiten het departement aangevraagd onderzoek zoveel mogelijk¹ beleidsrelevant zal zijn. Deze 'begeleidingsfunctie' in het helpen afhandelen van subsidie-aanvragen behoort tot de taak van het bureau extern onderzoek van het W.O.D.C.²

Uitgangspunten van het onderzoekbeleid

Uit het voorgaande blijkt dat het onderzoekprogramma van het Ministerie van Justitie twee categorieën onderzoek kent en wel: intern verricht onderzoek en extern onderzoek. Het interne onderzoekprogramma komt doorgaans tot stand via een samenspraak tussen de verschillende justitiële afdelingen en het W.O.D.C. De stafbureaus Wetenschappelijke Adviezen kunnen hierbij een belangrijke rol spelen.

Wat het externe onderzoek betreft: studies op het gebied van de kindbescherming lopen via de Coördinatiecommissie Wetenschappelijk Onderzoek Kinder-

¹ De uitdrukking 'zoveel mogelijk' geeft aan, dat ook voor meer fundamenteel onderzoek een plaats moet zijn.

² Voor nadere inlichtingen kan men zich wenden tot drs. W. Scheepmaker, tel. 070-614311, toestel 687.

Zowel het beleid als de wetenschappelijke staf zullen zich moeten realiseren, dat wetenschappelijke objectiviteit een eerste vereiste is

---

bescherming³. De overige projecten worden via het bureau extern onderzoek van het W.O.D.C. behandeld. Men kan zich nu afvragen welke uitgangspunten aan het justitiële onderzoekprogramma ten grondslag liggen. Het is niet de eerste keer dat een dergelijke vraag wordt gesteld. Professor Schuyt deed dit reeds eerder. In zijn artikel in 'Beleid en Maatschappij' (1973) heeft hij het onderzoekprogramma van het Ministerie van Justitie nader onder de loupe genomen. Hij wees daarbij onder andere op het gebrek aan samenhang in de gepresenteerde programma's, op de eenzijdigheid van het geheel en op de noodzaak om tot de ontwikkeling van bepaalde basisfilosofieën te komen, van waaruit dan weer verder kan worden gewerkt. Deze kritiek is op zich niet onjuist. Wel kan men zich afvragen of het, gezien de diversiteit van de werkerreinen waarop het Ministerie van Justitie zich beweegt, wel reëel is om naar deze uiterlijke samenhang te vragen. Het onderzoekprogramma van dit ministerie zal wel altijd gekenmerkt blijven door een grote diversiteit van vraagstukken. Dit houdt echter niet in, dat er geen basisfilosofie aan het wetenschappelijk werk ten grondslag moet liggen. Hoe ziet deze er uit? De eerste filosofie zou men als het ware een realphilosophie kunnen noemen. Zij houdt in dat wetenschappelijk werk zoveel mogelijk moet worden bevorderd. Een dergelijke situatie kan slechts worden bereikt, wanneer beleidsontwikkelaars en bestuurders het gevoel hebben, dat zij iets aan onderzoek hebben. Dit gevoel kan pas worden opgewekt, wanneer de wetenschappelijke staf in de gelegenheid wordt gesteld om bepaalde projecten uit te voeren. Dit betekent dat wetenschappelijke medewerkers niet altijd even kieskeurig kunnen zijn. In sommige gevallen zullen projecten ter

³ Inlichtingen hierover kunnen worden verkregen van de secretaris van deze commissie, drs. M. C. van Oers, tel-070-949270.

hand worden genomen, niet primair omdat deze tot de meest relevante gerekend moeten worden, maar mede omdat hiermee een belangrijk begin kan worden gemaakt voor de verdere uitbouw van het wetenschappelijk werk ten bate van de beleidsontwikkeling. In dit soort gevallen staat het verkrijgen van goodwill, het aankweken van goede relaties en dergelijke centraal. In een tijd, waarin nog zo verschillend wordt gedacht over de waarde van onderzoek voor de beleidsontwikkeling, is een dergelijke realphilosophie onontbeerlijk.

Hoe belangrijk bovengenoemd uitgangspunt ook moge zijn, het zal duidelijk zijn dat het nooit volledig bepalend kan en mag zijn voor het beleid met betrekking tot het wetenschappelijk werk, en daarmee samenhangend de samenstelling van het onderzoekprogramma. Welke criteria spelen hier nog meer een rol? Centraal staat uiteraard de gedachte dat het wetenschappelijk werk beleidsrelevant moet zijn. In concreto betekent dit dat het moet bijdragen tot het opsporen van bestaande noden, dat het gericht moet zijn op het evalueren van de justitiële organisaties en de systemen die daarvan deel uitmaken, dat het materiaal moet opleveren voor de oplossing van de knelpunten in het dagelijks beleid en bouwstenen moet aandragen voor de beleidsontwikkeling op langere termijn. Deze filosofie heeft geleid tot studies als die van professor Melai en zijn medewerkers naar de behoefte aan juridische bijstand op niet-strafrechtelijk gebied van gedetineerden, het onderzoek naar de behoefte aan rechtshulp van professor Schuyt en het onderzoek naar de vroeghulp op het gebied van de reclassering (opsporen van bestaande noden). De gedachte om het functioneren van justitiële systemen te evalueren verklaart de aanwezigheid van projecten als het doorlichten van het primaire politieonderwijs, het analyseren van het op-

sporings- en vervolgingsbeleid, de verschillende projecten met betrekking tot het gevangeniswezen, studies op het terrein van de wetgeving zoals het nagaan van de uitvoeringspraktijk met betrekking tot de Wet op de Jaarrekeningen en het analyseren van de effectiviteit van maatregelen, gericht op bescherming van het milieu.

De studies op het gebied van de wetgeving (erfrecht, auteursrecht), en de ontwikkeling van het straftoemtingsbeleid zijn voorbeelden van onderzoek dat gericht is op het aandragen van bouwstenen voor het toekomstig beleid.

De beleidsontwikkeling op langere termijn wordt gediend door het onderzoek op het gebied van het verbaliseringsbeleid, het analyseren van opleidingsvraagstukken, het onderzoek naar middenlanggestrafte, en het bestuderen van genoemde problemen rond de T.B.R.-maatregel.

Tevens kan hier als voorbeeld worden genoemd het voorgenomen onderzoek met betrekking tot een meer gestructureerde voorlichtingsrapportage.

Tenslotte mag hier niet onvermeld blijven het grote belang van de enquêtes, die jaarlijks worden gehouden om een beter inzicht te krijgen in de omvang en de ontwikkeling van de criminaliteit in Nederland. Dit soort studies zijn van grote betekenis. Zij leveren niet alleen een belangrijke aanvulling op de C.B.S.-gegevens, zij hebben tevens een soort barometerfunctie: zij waarschuwen voor ontwikkelingen die de aandacht van de overheid moeten hebben. Wie meent dat er nog wel meer te onderzoeken valt en dat er belangrijkere probleemstellingen te bedenken zijn, heeft waarschijnlijk gelijk.

Ook hier geldt echter, dat Keulen en Aken niet op één dag zijn gebouwd. Het wetenschappelijk werk binnen Justitie is in ontwikkeling. Er wordt aan gewerkt. Geheel in overeenstemming met het justitiële denken wordt gevraagd: 'Schiet niet op de pianist, hij doet zijn best'.

Departementaal onderzoek en wetenschappelijke objectiviteit

In een beschouwing over Justitie en wetenschappelijk werk mag uiteraard de vraag niet ontbreken of het feit dat het W.O.D.C. een departementale onderzoekafdeling is, geen gevaar inhoudt voor haar wetenschappelijke integriteit. Een dergelijk gevaar is in principe natuurlijk altijd aanwezig. Zowel het beleid als de wetenschappelijke staf zullen zich hiervan bewust moeten zijn. Beide zullen zich moeten realiseren, dat wetenschappelijke objectiviteit een eerste vereiste is. Beide zullen moeten beseffen dat men niet voor elkaar werkt, maar voor de samenleving. Ook in die zin is het W.O.D.C. een dienstenverlenend instituut. Daarom ook moet het in principe bereikbaar zijn voor iedereen, die het wel en wee binnen het justitiële veld ter harte gaat, moet haar deskundigheid beschikbaar zijn voor 'anderen dan ambtenaren'. Dit ideaal ligt misschien nog ver verwijderd. Talrijke barrières zijn hier nog te overwinnen. Naast de materiële (het nog niet in voldoende mate aanwezig zijn van de benodigde geldmiddelen), moet ook het gewicht van de immateriële hindernissen niet worden onderschat (kan men een ambtelijk apparaat wel vertrouwen als het gaat om zaken waar de overheid partij in het geding is?) Ook hier geldt de Engelse wijsheid: 'the proof of the pudding is in the eating'.

Het W.O.D.C. zal zich bewust moeten zijn van zijn rol als 'smaakmaker'. Zijn keuken moet openstaan voor geïnteresseerden. Zijn produkten beschikbaar voor iedereen. De vraag of men in de toekomst een dergelijke open aanpak zal kunnen realiseren, is bepalend voor de verdere ontwikkeling van het *wetenschappelijk* werk van het Ministerie van Justitie.

Wetenschappelijk onderzoek

Overzicht van de in de periode 1974 tot medio 1975 in voorbereiding zijnde, lopende of afgesloten onderzoeken verricht met gehele of gedeeltelijke financiële steun van of rechtstreeks door het Ministerie van Justitie

I. Onderzoek in samenwerking met instituten of deskundigen in Nederland

1. *Recidive-onderzoek (1964)*

De vraagstelling luidt: wat is, uitgaande van de aan eerstveroordeelden opgelegde straf, de relatie tussen die straf en de eventueel daarop volgende recidive? Het initiatief voor dit onderzoek werd genomen door het Centraal Bureau voor de Statistiek en prof. mr. Ch. J. Enschedé, onder wiens leiding de uitvoering op het Seminarium van Hamel van de G.U. te Amsterdam plaatsvond. Een interimverslag over de opzet van het onderzoek verscheen in juni 1971 in het Nederlands tijdschrift voor criminologie. De auteur is mr. D. M. van Dijk. Het eindverslag zal in 1975 verschijnen.

2. *Onderzoek naar de beleving van de Preventieve Hechtenis (1970)*

Kernvragen bij dit onderzoek zijn op welke wijze de preventief gedetineerden de voorlopige hechtenis ervaren en welke gevolgen deze detentie heeft voor hun sociale relaties in gezin, buurt en op het werk. Het initiatief tot dit onderzoek is uitgegaan van het Ministerie van Justitie. De uitvoering geschiedt op het Criminologisch Instituut R.U. Groningen, onder verantwoordelijkheid van dr. D. Steenhuis. Het eerste deelrapport is gepubliceerd, het tweede is binnenkort te verwachten.

3. *Onderzoek Gevolgen Vrijheidsstraf (1972)*

Dit onderzoek poogt na te gaan welke gevolgen de vrijheidsbeneming in de gevangenis heeft op de sociale relaties van en rond de gedetineerde en welke betekenis hierin de lengte van de gevangenisstraf heeft. Het initiatief werd genomen door drs. L.M. Moerings, werkzaam op het Criminologisch

Instituut R.U. Utrecht. De supervisie berust bij prof. dr. R. Rijksen. Het eindrapport zal in 1975 verschijnen.

4. *Onderzoek Opvoedingspatronen van Agressieve (ex-)Delinquenten (1972)*

De kernvraag in dit onderzoek is die naar de wijze waarop agressief gedrag aan de volgende generatie doorgegeven wordt en welke rol daarin persoons-, c.q. milieugebonden variabelen spelen. Het initiatief lag bij het Criminologisch Instituut van de R.U. Groningen; de onderzoeker is dr. H.L.W. Angenent. Het eindverslag is in 1975 verschenen.

5. *Onderzoek T.B.R.-gestelden (1972)*

De vraagstelling luidt: welke is de bijdrage van de t.b.r.-maatregel tot de resocialisatie van de t.b.r.-gestelde uit de periode 1958-1962. Is het mogelijk op basis van persoons-, delict- en recidivegegevens bepaalde typen te onderscheiden? Het initiatief tot dit onderzoek heeft gelegen bij het Selectie Instituut te Utrecht en bij de onderzoeker drs. H. Hamers. De supervisie berust bij prof. dr. J. van Weringh, hoogleraar in de criminologie aan de G.U. van Amsterdam. Het onderzoek zal in 1976 worden afgesloten met een proefschrift.

6. *Onderzoek Verborgen Criminaliteit Reclassenten (1972)*

Dit onderzoek is opgezet om na te gaan welke waarde gehecht moet worden aan de, via de justitiële documentatie, verkregen recidive gegevens van (ex-)reclassenten. Dit onderzoek is een onderdeel van het grote follow-up onderzoek reclassenten. Initiatiefnemers tot dit grotere onderzoek waren de criminologische instituten van de R.U. Groningen, de G.U. Amsterdam en de V.U. Amsterdam. Het deelonderzoek wordt verricht onder de verantwoordelijk-

heid van prof. dr. J. van Weringh en zal nog dit jaar afgerond worden.

7. *Onderzoek Slachtoffers Criminaliteit (1973)*

Dit onderzoek moet voorshands inzicht geven in de aard en de omvang van het slachtofferschap van delicten in de Nederlandse bevolking, alsmede in vragen als de aangiftebereidheid bij en waardering voor de politie, de attituden ten aanzien van misdadigheid e.d. Het initiatief tot dit project werd genomen door het Criminologisch Instituut van de K.U. Nijmegen (prof. dr. C.I. Dessaur). De onderzoeker is drs. J. P. S. Fiselier. Een interimrapport is inmiddels uitgekomen.

8a. *Onderzoek Generale Preventie I (1973)*

Dit onderzoek zal duidelijk moeten maken of en zo ja, in welke mate en op welke wijze een generaal preventieve werking uitgaat van strafrechtelijke sancties ten aanzien van rijden onder invloed. Het Ministerie van Justitie heeft de opdracht tot dit onderzoek verstrekt aan het Criminologisch Instituut R.U. Groningen. De onderzoeker dr. D.W. Steenhuis wordt gesteund door een begeleidingscommissie onder voorzitterschap van de Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Leeuwarden. Het rapport is in 1975 verschenen.

8b. *Onderzoek Generale Preventie II (1975)*

In het tweede deel van dit onderzoek wordt de vraag gesteld, welke de generaalpreventieve werking is van de invoering van de '1 november-wet'. Het veldwerk van dit onderzoek is in het voorjaar 1975 uitgevoerd. Het eindrapport zal omstreeks oktober 1975 gereed zijn.

9. *Onderzoek Justitiële Documentatie (1974)*

De vraagstelling luidt: hoe zit de wetgeving terzake van de justitiële documentatie in Nederland juridisch in elkaar en hoe wordt deze in feite toegepast? Het onderzoek verkeert nog in het stadium van materiaalverzameling en wordt verricht aan het Criminologisch Instituut van de Katholieke Universiteit te Nijmegen door mevr. mr. H. Singer-Dekker onder supervisie van prof. mr. W. H. A. Jonkers.

10. *Onderzoek Sociale Organisatie van de Rechtshulp, fase I (1974)*

De vraagstelling luidt: welke instanties houden zich op welke wijze bezig met het verlenen van rechtshulp en hoe groot is de behoefte aan dergelijke hulp. Het onderzoek verkeert nog in het stadium van voorbereiding en wordt verricht aan het Criminologisch Instituut van de Katholieke Universiteit te Nijmegen door mr. B.J. Asscher onder supervisie van prof. dr. C.J.M. Schuyt.

11. *Onderzoek naar de Opvattingen van Doctoraal-studenten Nederlands Recht over Beroepsmogelijkheden bij de Rechterlijke Macht (1974)*

De vraagstelling luidt: welke opvattingen hebben de onderscheiden categorieën van betrokkenen over de Rechterlijke Macht, de Raio-opleiding en de selectieprocedure, voorafgaand aan deze opleiding? Het onderzoek werd in handen gegeven van het Instituut voor Toegepaste Sociologie te Nijmegen. Het eindrapport wordt binnenkort verwacht.

12. *Onderzoek Slachtoffers Zware Vermogens- en Agressieve Delicten (1974)*

De vraagstelling luidt: welke is de materiële, lijfelijke, psychische en

sociale schade van de diverse betrokken slachtoffers; wat is hun attitude ten opzichte van dader en daad en de politieke en justitiële instantie; kent het slachtoffer de mogelijkheden om schade vergoed te krijgen en maakt hij daar gebruik van. Het onderzoek verkeert nog in een beginstadium. Het wordt verricht aan het Criminologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen door drs. G.J.A. Smale onder supervisie van prof. dr. R.W. Jongman.

13. *Onderzoek Supervisie aan Groepsleiders in Jeugdgevangenis, fase I: de belevingswereld van de jeugdige gevangenen (1975)*

De vraagstelling luidt: welke problemen hebben de betrokkenen ten gevolge van de detentiesituatie en hoe hanteren zij deze in onderscheiden regiems? Het onderzoek verkeert nog in de fase van materiaalverzameling. Het wordt verricht aan het Instituut voor Klinische en Industriële psychologie van de Rijksuniversiteit te Utrecht door drs. J.E. Rink onder supervisie van prof. dr. J.W.F. Kok.

Voor financiering van de volgende in voorbereiding zijnde onderzoeken zijn subsidie-aanvragen in behandeling

14. *Onderzoek (civiel)rechtelijke Bijstand aan Gedetineerden*

De (civiel)rechtelijke bijstand aan gedetineerden wordt geplaatst tegen de achtergrond van hun totale, globaal te inventariseren problematiek. Het onderzoek wordt verricht aan het Criminologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Leiden door prof. mr. A.L. Melai c.s.

15. *Onderzoek Fraude en Openbaar Vervoer*

Onderzoek wordt gedaan naar ontstaan en omvang van fraudepleging bij gebruikmaking van het openbaar vervoer. Tevens wordt nagegaan wat ter preventie kan worden gedaan, wat de kosten van controle zijn en of gratis openbaar vervoer wellicht niet de voorkeur verdient boven vervoer tegen betaling. Het onderzoek wordt verricht aan het Criminologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Leiden door drs. A.R. Hauber, onder supervisie van prof. mr. W.H. Nagel.

16. *Onderzoek Criminaliteitsontwikkeling in de Flevopolder*

Het is de bedoeling bij dit onderzoek onder meer de ontwikkeling in Lelystad te vergelijken met die in Almere. Initiatiefnemer is prof. dr. J. van Weringh van het Criminologisch Instituut van de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam.

17. *Onderzoek Waarderingsgrondslagen Jaarrekeningen*

Drie commissies 'Jaarverslaglegging' zijn een onderzoek aan het voorbereiden naar de uitvoeringspraktijk met betrekking tot de wet op de Jaarrekeningen.

II. *Onderzoek verricht op het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie*

18. *Onderzoek Omvang en Ontwikkeling van de Criminaliteit (1975)*

Teneinde een beter inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de criminaliteit heeft het W.O.D.C. een vragenlijst ontwikkeld, welke jaarlijks aan een grote groep Nederlanders wordt voorgelegd.

Het materiaal wordt verzameld door het NIPO. Het betreft hier een aselechte steekproef naar provincie en gemeentegrootte die is samengesteld overeenkomstig de verdeling van de woningvoorraad. Per keer gaat het om circa 3000 respondenten. In de enquête wordt de vraag voorgelegd of de respondent

- ooit
- het jaar voorafgaande aan de enquête
- het jaar waarin de enquête gehouden wordt,
- het slachtoffer is geweest van een misdrijf als genoemd in de enquête. Het gaat hierbij om enkele veelvoorkomende misdrijven zoals zakkenrollerij, fiets- en bromfietsdiefstal, diefstal van en uit een auto en diefstal met braak. Hiernaast wordt het aangiftgedrag en enige bijzonderheden omtrent de omstandigheden, waaronder het delict plaatsvond, geregisteerd. Het is de bedoeling om de enquêtes de komende jaren te herhalen, terwijl door uitbreiding van zowel de inhoud als de omvang, de mogelijkheden voor statistische analyses van de resultaten nog zullen worden uitgebreid.

19. *Onderzoek Criminaliteit ten opzichte van de Detailhandel (1974)*

Middels een viertal enquêtes onder een representatieve steekproef van detailhandelaren gevestigd in steden met meer dan 100.000 inwoners, wordt nagegaan wat de aard en omvang is van de criminaliteit waarmee deze groep wordt geconfronteerd. Het onderzoek wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met het Overlegorgaan van de centrale ondernemersorganisaties in het midden- en kleinbedrijf, met het Hoofdbedrijfscha Detailhandel, met het centraal registratiekantoor Detailhandel en Ambacht en met het Economische Instituut van het midden- en kleinbedrijf. De onderzoeksmaanden zijn januari, april, juli en oktober 1975. Een eind-

verslag van het onderzoek zal in voorjaar 1976 gereed zijn.

20. *Onderzoek Nederlandse gemeenten en criminaliteit (1974)*

Aanleiding tot dit onderzoek vormde de verontrusting over de criminaliteit die tijdens de behandeling van de justitiebegroting 1974 in de Tweede Kamer naar voren kwam. In het onderzoek is nagegaan in hoeverre er op plaatselijk niveau sprake was van onrustgevoelens met betrekking tot de ontwikkeling van de criminaliteit. Daartoe is een enquête gehouden onder een steekproef van 180 gemeenten, waarbij de burgemeester gevraagd is of in het begrotingsjaar 1973/1974 bijzondere aandacht aan de criminaliteit is besteed. Aan de hand van verslagen van de gemeenteraadsgediscussies is nagegaan op welke vormen van criminaliteit de aandacht zich heeft gericht en op welke wijze dit gebeurde. In dit onderzoek wordt onder andere de conclusie getrokken dat in de overgrote meerderheid van de Nederlandse gemeenten geen bijzondere aandacht aan de criminaliteit is besteed. Naarmate de gemeente groter is wordt er relatief eerder in de gemeenteraad aandacht aan dit onderwerp besteed. In gemeenten met 100.000 of meer inwoners is dit vrijwel altijd het geval. In de kleinere gemeenten wordt nogal eens verwezen naar de algemene (landelijke) criminaliteitsontwikkeling. Een eerste rapport is begin van dit jaar verschenen.

21. *Onderzoek naar de Onrustgevoelens van de Nederlandse Bevolking met betrekking tot criminaliteit (1975)*

Het onderzoek heeft tot doel de omvang, de verspreiding en de intensiteit en de mogelijke gevolgen van onrustgevoelens van de bevolking die betrekking hebben op criminaliteit en geweld in de samen-

leving in kaart te brengen. Om zinvolle uitspraken te kunnen doen over de groeiende verontrusting die gesuggereerd wordt in diverse media en welke discussie ook tot de Tweede Kamer is doorgedrongen, is een systematische inventarisatie ondernomen van onrustgevoelens in het algemeen en onrustgevoelens die betrekking hebben op misdaad in het bijzonder. Naast de omvang van de verontrusting en de verspreiding ervan over verschillende bevolkingsgroepen in Nederland wordt tevens nagegaan of de mate van verontrusting consequenties heeft voor iemands gedrag (bijvoorbeeld in de vorm van het 's avonds geen straatje om meer durven te gaan) ofwel consequenties in de vorm van het nemen van extra beschermende maatregelen (het aanschaffen van beveiligingsapparatuur). In dit onderzoek wordt tevens nagegaan hoe de meningen van meer en minder verontrusten uiteenlopen over zaken als de opvang van en de straftoemeting ten aanzien van misdadigers, het optreden van de politie en de aard en de achtergrond van 'de misdadiger'. Ook wordt de vraag gesteld, wat de invloed op de meningen is van een eigen confrontatie met bepaalde vormen van misdaad. Ter beantwoording van deze vragen is een gedeeltelijk gestructureerde vragenlijst voorgelegd aan ongeveer 1200 mensen, die een representatief deel vormen van de Nederlandse bevolking. De steekproeftrekking, het veldwerk en de eerste verwerking daarvan zijn verzorgd door de Stichting voor Research en Marketing in Heerlen. De verdere verwerking van de gegevens en de analyse van het materiaal bevinden zich momenteel in een vervolger stadium. Er wordt naar gestreefd het onderzoek af te ronden en over de resultaten ervan te rapporteren aan het eind van de maand september.

22. *Analyse van de Berichtgeving over Criminaliteit in de Nederlandse Dagbladers (1974)*

Voor dit onderzoek werden elf kranten geselecteerd, waarvan in de periode 1965 - 1974 de artikelen over criminaliteit werden geanalyseerd. Van deze artikelen werd een groot aantal variabelen gemeten, waaronder de lay-out variabelen en het soort artikel met de daarbij behorende specifieke variabelen. Bekeken werd ook of het artikel suggesties of opmerkingen bevat over onder andere de toe- of afname van de criminaliteit, onrustgevoelens van de burger ten gevolge van criminaliteit, de veiligheid op straat of over het optreden van de politie. Van de media en het medium krant en in het bijzonder van de elf in het onderzoek betrokken bladen, alsmede van het lezerspubliek van deze bladen werd een aantal karakteristieken gegeven. Ook is de ontwikkeling van de criminaliteit zoals die kon worden afgeleid uit cijfers van de politie en de arrondissementsrechtbanken vergeleken met de ontwikkeling van de berichtgeving over de criminaliteit. In de verslaggeving wordt nader ingegaan op dieper liggende achtergrondfactoren, zoals de relatie tussen de feitelijk gepleegde criminaliteit en de berichtgeving hierover en het effect van het lezen van criminaliteits-artikelen op de lezer. Gepoogd wordt antwoord te geven op onder andere de volgende vragen: Is de berichtgeving over criminaliteit in de verschillende jaren veranderd? Is er verschil in berichtgeving over criminaliteit tussen de verschillende kranten? Is er een relatie tussen de berichtgeving over criminaliteit in de dagbladen en de officieel geregistreeerde criminaliteit? Verwacht wordt dat het rapport in de maand september van dit jaar gereed zal zijn.

23. *Onderzoek roofovervallen (1973)*

Dit in samenwerking met het Criminologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen verrichte onderzoek bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft een beschrijvend onderzoek gebaseerd op de kwartaal-verslagen van de Centrale Recherche Informatiedienst van 1968 - 1973, waarbij een groot aantal aspecten van dit delict en de ontwikkeling ervan aan de orde komen. Tevens wordt straftoemeting ten aanzien van roofovervallers gedurende die periode nader beschouwd. Het tweede deel bestaat uit een exploratief onderzoek dat gebaseerd is op interviews met een vijftigtal veroordeelde plegers van overvallen op geldinstituten en pompstations. Hierin wordt onder andere aandacht besteed aan de achtergrond van de dader, zijn financiële situatie en zijn toekomstverwachtingen. Over beide onderdelen, welke reeds voor een deel op het Criminologencongres te Amsterdam zijn gepresenteerd, zal eind 1975 verslag worden gedaan.

24. *Onderzoek autodiefstal (1974)*

Doel van het onderzoek naar autodiefstallen (c.q. joyriding) is na te gaan onder welke omstandigheden en voorwaarden het delict wordt gepleegd, teneinde op basis van de verkregen informatie preventieve maatregelen te kunnen nemen. Het onderzoek is vooral gericht op situationele factoren, zoals plaats en tijdstip van het misdrijf en de technieken die worden gehanteerd. Verder wordt nagegaan welke factoren de diefstal bevorderen en waarom en welke typen auto's diefstalgevoelig zijn. De benodigde gegevens zijn verzameld door middel van het steekproefsgewijze analyseren van processen-verbaal van aangifte over de

jaren 1970 tot en met 1974. Voorts is een aantal personen geïnterviewd die aangifte gedaan hebben van diefstal van hun auto. Tevens zullen een aantal daders van autodiefstal of joyriding worden geïnterviewd. Het eindrapport zal begin 1976 verschijnen.

25. *Onderzoek Verbaliseringsbeleid (1972)*

Op verzoek van de Werkgroep Verbaliseringsbeleid Misdrijven werd door het WODC een onderzoek uitgevoerd omtrent dat verbaliseringsbeleid. Het onderzoek bestond uit twee delen. In het eerste deel werd nagegaan in hoeverre de ernst van een vijftigtal kort omschreven delicten door politie en openbaar ministerie verschillend beoordeeld werd. Achtergrond hiervoor was de veronderstelling dat de ernst van een delict een mogelijk belangrijke factor in het verbaliseergedrag zou kunnen zijn. Verschillen in gepercipieerde ernst zouden dan tot verschillen in verbaliseergedrag moeten leiden. Het tweede deel van het onderzoek omvatte een simulatie-experiment, waarbij politiefunctionarissen een tiental aangiften werd voorgelegd. Hun werd gevraagd die informatie te kiezen, die zij nodig hadden voor het nemen van beslissingen in verband met het opsporingsonderzoek. Hieruit bleek, dat eventuele verschillen met betrekking tot de beslissing die men neemt niet veroorzaakt kunnen worden door verschillen in informatie waarover men beschikt: iedereen vraagt evenveel en overeenkomstige informatie. De verschillen in de genomen beslissingen waren niet groot. Ook echter factoren als leeftijd, ervaring, rang, functie en het behoren tot rijkspolitie dan wel gemeentepolitie konden deze verschillen niet verklaren. Het onderzoek is voor wat betreft beide gedeelten in de rapporteringsfase. Het

definitieve rapport zal eind september gereed zijn.

26. *Onderzoek Opheldering Misdrijven (1975)*

Doel van het onderzoek is een nadere differentiatie te geven van de door het C.B.S. regelmatig gepubliceerde gegevens over de opheldering van de ter kennis van de politie gekomen misdrijven. Met name zal - door analyse van een voldoende aantal gevallen - nagegaan worden hoe in kwalitatieve zin de wel opgehelderde misdrijven zich verhouden tot de niet opgehelderde. Tevens zal worden nagegaan in welk percentage van de misdrijven de dader door het publiek wordt aangewezen. Het onderzoek is in het stadium van voorbereiding.

27. *Onderzoek Opsporingsbeleid Opiumzaken (1975)*

Aan de hand van kwartaalverslagen van de Centrale Recherche Informatiedienst is een overzicht samengesteld van de aard van de in de jaren 1971 tot en met september 1974 opgespoorde overtredingen van de opiumwet. In februari 1975 is hierover een rapport uitgebracht, getiteld: 'Proces-verbaal wegens overtreding van de Opiumwet in de jaren 1971 - 1974'. Uit het onderzoek blijkt dat het percentage verdachten dat alleen soft-drugs (= henneproducten) in zijn bezit had is gedaald van 71 in 1971 naar 62 in 1974, terwijl het percentage verdachten waarbij alleen hard drugs werden aangetroffen is gestegen van 12 in 1971 tot 22 in 1974. Het percentage verdachten, waarbij een combinatie van soft drugs en hard drugs werd aangetroffen is vrijwel gelijk gebleven. Het rapport bevat verder gegevens over de gemiddelde hoeveelheid aangetroffen drugs per jaar, over kenmer-

ken van de verdachten als leeftijd, geslacht en nationaliteit en over de reden van de aanhouding. Tijdens de bespreking van bovengenoemd rapport kwam de wenselijkheid naar voren nader in te gaan op het opsporingsbeleid ten aanzien van zaken, waarbij een kleine hoeveelheid hennepproducten werd aangetroffen. De resultaten uit het rapport riepen de volgende vraag op: Waardoor en waarom worden er relatief veel processen verbaal opgemaakt tegen personen die een relatief kleine hoeveelheid hennepproducten in bezit hebben, terwijl volgens de richtlijnen uit 1969 het accent bij opsporing en vervolging dient te liggen op handel in verdovende middelen en gebruik van harddrugs. Om deze vraag te beantwoorden werd uit zes gemeenten een honderdtal zaken onderzocht waarin sprake was van minder dan vijftig gram hennepproducten. In eerste instantie betreft het onderzoek het verwerken van de processen-verbaal; vervolgens werden de personen die de feitelijke aanhoudingen hadden verricht, geïnterviewd. Het accent bij de analyse van het proces-verbaal zowel als bij de analyse van het interview ligt op gegevens omtrent de aanleiding en achtergrond van de aanhouding. Het betreft in dit onderzoek de volgende steden: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Tilburg, Eindhoven en Groningen.

28. *Experiment winkeldiefstal Almelo (1973)*

Op verzoek van de Hoofdofficier van Justitie in Almelo is door het W.O.D.C. een experiment met een afhandelingsprocedure in geval van eenvoudige diefstal mede opgezet en geëvalueerd. Sinds 1 april 1973 worden in de gemeenten Almelo, Hengelo(O) en Enschedé alle gevallen van winkeldiefstal, waar het strafrechtelijk meerderjarige

'first-offenders' betreft, die buiten vereniging en zonder gebruikmaking van bedreiging of geweld voor minder dan vijftig gulden ontvreemden, door een politiefunctionaris met de hoedanigheid van hulp-officier van justitie, na een kort onderhoud met de verdachte definitief afgedaan. De functie van dit onderhoud is tweërlei: vermaning en probleemsignalering annex verwijzing naar hulpbiedende instanties. De experimentele periode liep tot 1 januari 1974, de evaluatie van de verkorte afhandelingsprocedure betreft 37 vrouwen en 18 mannen. De gegevens werden verkregen door middel van de processen-verbaal der zaken en een speciaal voor dat doel opgestelde aanvullende informatielijst, en een groepsinterview met de betrokken politiefunctionarissen. Met behulp van analyse van de betreffende strafdossiers is vervolgens ook nog gepoogd een antwoord te geven op de vraag: wie bleven er buiten het experiment, met andere woorden hoe staat het met de zaken van hen wier winkeldiefstal te zwaar bevonden werd voor afdoening door de politie? Het evaluatierapport in zijn definitieve versie dateert van november 1974.

29. *Vervolgingsbeleid. Onderzoek sepotbeleid Ressort Den Haag (1975)*

Het onderzoek beoogt een bijdrage te leveren tot het expliciet maken van het thans gevoerde sepotbeleid, teneinde indien nodig een bijstelling van de beleidscoördinatie mogelijk te maken. Explicitering van deze doelstellingen kan geschieden:

- a) direct, door de feitelijk gehanteerde sepotgronden te analyseren. Aangenomen wordt daarbij dat in deze sepotgronden de expliciet gehanteerde doelstellingen tot uiting komen (fase I van het dossier-onderzoek) en

b) indirect, doordat in de discussie over concrete zaken deze doelstellingen ongetwijfeld naar voren zullen komen. Voor de eerste fase wordt een dossieronderzoek uitgevoerd op basis van een steekproef van 2 procent van het totaal aantal afgedane zaken in de jaren 1972, 1973 en 1974. Dit gedeelte zal in het najaar van 1975 worden afgerond. In de tweede fase zullen de resultaten op de arrondissementsparketten worden besproken om inzicht te verkrijgen in het besluitvormingsproces, dat aan de beslissing wel geen sepot ten grondslag ligt.

30. Onderzoek naar het speciaal-preventieve effect van korte gevangenisstraffen (14 dagen of minder) (1972)

Recidivecijfers van veroordeelden aan wie gratie werd verleend ter gelegenheid van het huwelijk van H.K.H. Prinses Beatrix worden vergeleken met die van soortgelijke veroordeelden die op normale wijze hun straf moesten ondergaan. De onderzoeksgroep bestaat uit 1000 wel- en 1000 niet-gegratieerden die eind 1965 begin 1966 werden veroordeeld wegens een verkeersmisdrijf, een vermogensmisdrijf of een agressief misdrijf. Het onderzoek wordt voorts benut om het speciaal preventieve effect na te gaan van de snelheid van berechting, de snelheid van tenuitvoerlegging van de gevangenisstraf, het verschil in duur van de gevangenisstraf en van (het verschil in) de duur van de ontzegging van de rijbevoegdheid. Over de resultaten zal begin 1976 worden gerapporteerd.

31. Criminaliteit 1966 (1972)

In dit onderzoek komt een tweetal onderwerpen aan de orde. Het eerste betreft de factoren die verband houden met de straftoemeting, en wel speciaal

met de toepassing van de boete. Over dit gedeelte is immers gerapporteerd in het eindrapport van de Commissie Vermogensstraffen (1972). Daarnaast wordt getracht inzicht te verschaffen in het speciaal preventieve effect van het strafrechtelijk ingrijpen. Voor verschillende categorieën delicten - o.a. eenvoudige diefstal, diefstal met braak, eenvoudige mishandeling - wordt het speciaal preventieve effect vergeleken van verschillende strafsoorten en van de berechting op zich. Over het speciaal preventieve effect van de snelheid van berechting is reeds verslag uitgebracht (1974). Het eindverslag zal begin 1976 verschijnen. De onderzoeksgroep bestaat uit een steekproef van in 1966 onherroepelijk afgedane misdrijfzaken. De gegevens zijn ontleend aan de Staten van Inlichtingen en aan de uittreksels uit het Algemeen Documentatieregister van de Justitiële Documentatiedienst.

32. De invloed van de onvoorwaardelijke en de voorwaardelijke individuele gratie (1973)

Voor een doelbewust en effectief gratiebeleid bestaat behoefte aan informatie over het recidivisme van gegratieerden. In dit onderzoek wordt in de eerste plaats nagegaan of individuele gratieverlening uit een oogpunt van speciale preventie gunstig of ongunstig is. Uitgangspunt vormt de steekproef van in 1966 veroordeelden wegens misdrijf (zie onderzoek criminaliteit 1966), die is aangevuld met vrijwel alle in 1966 veroordeelden van wie een gratieverzoek is ontvangen en ingewilligd. In de tweede plaats wordt het effect van onvoorwaardelijke en voorwaardelijke gratieverlening vergeleken bij een groep van in totaal circa 350 personen aan wie in 1966 of 1967 gratie werd verleend. Het basis-materiaal bestaat uit gratiebesluiten en uittreksels uit het Algemeen

Documentatieregister van de Justitiële Documentatiedienst. Eind 1975 zal verslag worden uitgebracht.

33. *Onderzoek Strafrechtspraak Verkeerszaken (1975)*

De kring van kantonrechters heeft de kantonrechters mr. J.H. Saelman en mr. J.M. Vellinga verzocht een onderzoek in te stellen naar het tijdsverloop dat gemoeid is met de strafrechtelijke afwikkeling van eenvoudige verkeerszaken, dat wil onder meer zeggen zaken: zonder getuigen en zonder aanhouding van de behandeling. Aangezien behoorlijke verwerking van deze 15 á 20 gegevens zonder mechanische hulpmiddelen onmogelijk is, verzochten de heren J.H. Saelman en J.M. Vellinga het W.O.D.C. ze verder te analyseren. Ten einde knelpunten in de duur van de berechtingsprocedure te achterhalen wordt nagegaan welke fase van de berechtingsprocedure relatief veel tijd kost, welke regionale verschillen te constateren zijn en welk soort verkeersovertredingen relatief meer tijd in beslag neemt. Onderzocht worden in totaal ± 1400 verkeersovertredingen, verdeeld over de negentien arrondissementen.

34. *Onderzoek regiemvergelijking (1974)*

Dit onderzoek beoogt na te gaan wat de betekenis en invloed is van een tweetal verschillende regiems op korte en middellange termijn voor gedetineerden, personeel, staf en directie van een tweetal inrichtingen voor middellang gestraften. Het onderzoek verkeert in de fase van voorbereiding. Nadere afbakening van de vraagstelling en uitwerking van de opzet van het onderzoek vindt plaats in nauwe samenwerking met alle betrokkenen.

35. *Onderzoek Buitenlandse Gedetineerden (1975)*

Op verzoek van het United Nations Social Defense Research Institute is een onderzoek uitgevoerd onder ruim honderd in Nederlandse huizen van bewaring en gevangnissen gedetineerde buitenlanders. Zij zijn aan de hand van een door UNSDRI opgestelde vragenlijst geïnterviewd waarbij met name ingegaan werd op hun beleving van de detentie-situatie, de (taal-) problemen die zij ondervinden en dergelijke. In het kader van dit onderzoek zijn ook gesprekken gevoerd met de directies van inrichtingen waar relatief veel buitenlanders gedetineerd zijn. De resultaten van het onderzoek zijn inmiddels in onbewerkte vorm ter beschikking gesteld van UNSDRI. Het ligt in de bedoeling nog dit jaar de resultaten van de in Nederland afgenomen interviews samen te vatten.

36. *Proefneming Gestructureerde Voorlichtingsrapportage (1975)*

Overleg is thans gaande over de mogelijkheden een proef te nemen met een gestructureerde vorm van voorlichtingsrapportage. De bedoeling is, door middel van een proefneming in de praktijk na te gaan in hoeverre een dergelijke structurering wenselijk en mogelijk is en, indien dit het geval is, welke vorm van structurering het beste voldoet.

37. *Onderzoek naar het functioneren van de zogenaamde vroeghulp (1975)*

Dit onderzoek beoogt het effect na te gaan van de per 1 januari 1974 ingevoerde wetswijzigingen betreffende art. 59 en art. 62 Sv. Aan deze artikelen werden de bepalingen toegevoegd inhoudende dat de secretaris van de Reclasseringsraad onverwijld van ieder bevel tot

inverzekeringsstelling in kennis wordt gesteld, en dat, indien naar aanleiding van deze mededeling een rapport is opgesteld, de Officier van Justitie van dit rapport kennis neemt alvorens een vordering tot bewaring te doen. Momenteel verkeert het onderzoek in een oriënterende fase. De vraagstelling moet nog worden geoperationaliseerd. Hoogst waarschijnlijk zal aandacht besteed worden aan de volgende aspecten: het in de praktijk functioneren van de bovenstaande bepalingen; de contacten tussen politie, reclasseringsraad, reclasseringswerker en cliënten; aard en omvang van de problematiek van verzekering gestelden; de mogelijkheid en wenselijkheid van hulpverlening door reclassering en anderen; de voorlichtingsrapporten. Het ligt in de bedoeling het onderzoek omtrent augustus 1977 af te sluiten.

38. *Onderzoek Psychiatrische Voorlichtingsrapportage (1975)*

Dit is een onderzoek naar de behoefte aan psychiatrische voorlichtingsrapportage over verdachten, zoals die leeft bij de rechterlijke macht. Aanleiding tot het onderzoek is het ogenschijnlijk teruglopen van psychiatrische voorlichtingsrapporten gepaard aan het ogenschijnlijk toenemen van toepassing van gevangenismaatregelen, waarbij gestraften vanuit strafinstellingen doorverwezen worden naar psychiatrische inrichtingen voor T.B.R.-gestelden. Het onderzoek zal bestaan uit twee delen. Enerzijds zal er een analyse worden uitgevoerd van gevallen van langgestraften en T.B.R.-gestelden. Verwacht wordt dat op grond hiervan inzicht wordt verkregen in de feitelijke handelwijze en behoefte aan psychiatrische voorlichtingsrapportage en plaatsing in T.B.R.-inrichtingen. Anderzijds zal er een attitude-onderzoek plaatsvinden bij officieren van justitie,

rechters, psychiaters, reclasseringsambtenaren en de potentiële cliënten over het functioneren en de wenselijkheid van de T.B.R. De zo verkregen gegevens zullen — naar wordt verwacht — inzicht en richtlijnen opleveren voor het beleid inzake verzoeken om psychiatrische voorlichtingsrapporten en de capaciteitsplanning van T.B.R.-inrichtingen. Het onderzoek is nog in een voorbereidende fase. Het zal een looptijd hebben van ongeveer twee jaar, waarbij op gezette tijden interimrapporten zullen worden uitgebracht.

39. *Onderzoek Primaire Politie-opleiding (1975)*

In samenwerking met het Ministerie van Binnenlandse Zaken zal een onderzoek worden opgezet ter evaluering van de primaire politie-opleiding.

40. *Meldkameronderzoek (1974)*

Doel van dit oriënterend onderzoek was een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van aard en omvang van de assistentieverzoeken die de Haagse politie via het alarmnummer bereiken. Verder is nagegaan hoe op deze verzoeken door de politie wordt gereageerd; tevens, hoeveel tijd en mankracht er is gemoeid met een (eventuele) assistentieverlening ter plaatse van de gemelde gebeurtenis. Hiervoor is gedurende een volle week in oktober 1974 dag en nacht het telefoon- en mobilfoonverkeer in de meldkamer van de politie afgeluisterd en geregistreerd. Ook zijn gegevens genoteerd door de bemanning van de surveillancewagens over elke opdracht die vanuit de meldkamer binnenkwam. Het rapport is in maart 1975 uitgebracht.

41. *Onderzoek Erfrecht (1975)*

In verband met het invoeren van een nieuwe wettelijke regeling van het erfrecht nog vóór de invoering van boek IV van het Nieuw Burgerlijk Wetboek, werd het WODC verzocht een onderzoek in te stellen naar de opvattingen van de bevolking omtrent enkele alternatieve systemen voor een wettelijk erfrecht. Deze systemen verschillen van het huidige systeem met name op het punt van de positie van de langstlevende echtgenoot. Onderling verschillen de systemen vooral op het aspect van de aard van de rechten van de kinderen (geld en goederen) en het moment waarop deze rechten tot gelding kunnen worden gebracht (onmiddellijk na overlijden van de eerstverscheidende echtgenoot respectievelijk na overlijden van de langstlevende echtgenoot). In het kader van dit onderzoek werden reeds kwantitatieve gegevens verzameld teneinde een schatting te maken van het aantal gevallen waarin de positie van overlevende echtgenoten voor een toepassing van het erfrecht relevant kan zijn. Het rapport wordt eind 1975 verwacht.

41b. *Onderzoek Erfrecht (vervolg)*

In het najaar 1975 zal een representatieve steekproef van Nederlanders mondeling geënuquêteerd worden over erfrecht. In dit onderzoek zal niet alleen nagegaan worden in hoeverre men op de hoogte is met de huidige wettelijke regelingen, maar ook zal het oordeel gevraagd worden over mogelijke wijzigingen in deze regelingen. De eerste resultaten zullen in december 1975 gerapporteerd worden.

42. *Onderzoek Auteursrechten (1974)*

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en

Documentatie Centrum voert in samenwerking met de Stafafdeling Wetgeving Privaatrecht een onderzoek uit naar het gebruik van fotokopieermachines. Doel van dit vooronderzoek is een indruk te krijgen van het aantal kopieën dat gemaakt wordt van auteursrechtelijk beschermde werken. In drie observatieperioden, te weten 16 tot en met 28 december 1974, 13 tot en met 19 januari 1975 en 17 tot en met 21 maart 1975 werden bij alle bij het Ministerie gebruikte kopieermachines tellingen verricht naar aard en inhoud van de kopieën. De resultaten zullen najaar 1975 worden gerapporteerd aan een interdepartementale werkgroep.

III. Onderzoek op het terrein van de Kinderbescherming. Dit onderzoek valt in zijn geheel onder de verantwoordelijkheid van de Coördinatiecommissie Wetenschappelijk Onderzoek Kinderbescherming.

43. *Katamnestic Onderzoek Therapie-effect Zandwijk (1967)*

De vraagstelling luidde: welke validiteit hebben de persoonlijkheidsfactoren, beschreven in het hieraan voorafgaand onderzoek naar het verband tussen persoonlijkheidsfactoren en geneigdheid tot delinquentie in de puberteit en met welk testpsychologisch instrumentarium kan de psychologische diagnose het beste gesteld worden. Initiatiefnemer tot dit voortgezette onderzoek was degene die beide onderzoeken uitvoerde: dr. J.A.M. Schouten. Het eindrapport van dit onderzoek en de definitieve testbatterij zullen in 1975 worden gepubliceerd.

44. *Onderzoek Aanpassing en Predictie van Aanpassing (AEPR I, 1965)*

Het onderzoek was ondermeer gericht op de voorspelbaarheid van de aanpassing in het plaatsingsmilieu, op basis van door het observatiehuis verzamelde milieu, persoons-, en gedragsgegevens. Het initiatief lag destijds bij de Rijksinrichting Eikenstein te Zeist. De onderzoekers drs. W. Brinkman en drs. H. Kars hebben hun 21 deelrapporten samengevat in een eindverslag, waarvan de publikatie in 1974 plaatsvond.

45. *Onderzoek Gedragsdiagnostische Differentiatie Inrichtingspupillen (1964)*

Vraagstelling: welke gedragspatronen vertonen pupillen in de inrichtingsgroep en op welke wijze kan de vaststelling daarvan de diagnostiek, behandeling en evaluatie van behandeling bevorderen? Het onderzoek werd geëntameerd en uitgevoerd door drs. A.W. Vermeul van Mullem van het toenmalige Instituut voor Toegepast Agologisch en Sociaal-psychologisch Onderzoek (INTAGON). Het eindverslag is, aangevuld met enige factor-analyses en praktijkbeschouwingen, in 1974 als dissertatie verschenen; het Gedragsbeoordelingsinstrument in 1975.

46. *Onderzoek Vrijwillige Gezinsvoogd (1969)*

De vraagstelling van dit onderzoek door Interact B.V., in de persoon van drs. N. Schelvis, veranderde gaandeweg van 'wat zijn de oorzaken die de daling van het aantal vrijwillige toezichthouders verklaren' in 'wat voorbeeld heeft de vrijwillige gezinsvoogd van de opvattingen, ervaringen en motieven, waarbij zijn satisfactie het kristallisatiepunt vormt.' Rapporten werden uitgebracht in de jaren 1971 tot en met

1974. Over enige vorm van follow-up is nog niet beslist.

47. *Onderzoek naar de Isolitaire in de inrichtingsgroep (1971).*

Doel van dit onderzoek is na te gaan, welke persoonlijkheidseigenschappen de geïsoleerde in de inrichtingsgroep heeft en welke sociale relaties in die groepen heersen, alsmede de doordenking van de consequenties voor de behandeling c.q. overplaatsing. Er wordt gebruik gemaakt van sociometrische en psychologische testgegevens. Het onderzoek wordt verricht door drs. J. van der Ploeg, met medewerking van het Psychologisch laboratorium van de Universiteit van Amsterdam. Het zal in 1975 worden afgesloten met een proefschrift.

48. *Onderzoek Aanpassing en Predictie van Aanpassing II (AEPR II, 1973)*

Doel van het onderzoek is na te gaan, welke uitvoerbaarheid, effectiviteit en validiteit de in AEPR I (zie nr. 44) ontwikkelde adviesprocedure heeft. Hierbij wordt gebruik gemaakt van follow-up- en psychologische gegevens. Het onderzoek wordt verricht door drs. K. Mesman Schulz (SISWO) op initiatief van drs. W. Brinkman. Naar wordt verwacht zal het eindrapport in 1975 verschijnen.

49. *Onderzoek Aanpassing en Predictie van Aanpassing (AEPR III, 1975)*

Dit onderzoek bestaat uit vijf deelprojecten en heeft tot doel een continue bijstelling van predictieprocessen het ontwikkelen van differentiële predictieprocedures voor bepaalde plaatsingssettings en het bestuderen van praktische mogelijkheden en voor- en nadelen, ook bij vormen van samenwerking van verschillende inrichtingen.

Onderzoeker is drs. K. Mesman Schultz. Verwacht wordt dat het eindrapport niet voor 1978 gereed zal zijn.

50. *Onderzoek Gevolgen Traumatisering Joodse Oorlogswezen (1973)*

Door middel van dit onderzoek tracht psychiater H. Keilson inzicht te verkrijgen in vooral de leeftijds-specifieke nawerking van de stress uit de onderduiken pleeggezinsituatie. Hiertoe gebruikt hij dossiergegevens van de joodse voogdijraad. Het eindrapport wordt dit jaar of volgend jaar verwacht.

51. *Pleeggezinsonderzoek II (1973)*

De doelstelling is inzicht te verkrijgen in de aard van de relatievorming in het pleeggezin. Voor het onderzoek wordt gebruik gemaakt van de gegevens uit het pleeggezinonderzoek I, waarvan in 1971 het eindrapport verscheen, en van follow-up-interviews. Onderzoeker is drs. A.M. Weterings van het Pedagogisch Instituut te Leiden. Interne verslagen kwamen uit in 1973, 1974 en 1975. Het eindverslag zal in het voorjaar van 1976 uitkomen.

52. *Onderzoek Plaatsing in Pleeggezinnen (1974)*

De onderzoeker, drs. A.C.C. van den Oever van de vakgroep Sociale Psychologie te Leiden, zoekt factoren die een goed 'pleegslap' voorspellen. Interne verslagen kwamen uit in 1973, 1974 en 1975. Het eindverslag zal in het voorjaar van 1976 uitkomen.

53. *Onaangepaste Meisjes (1971)*

De doelstelling van dit onderzoek is subgroepen te identificeren, die geschikt zijn voor differentiële behandelings-technieken. Het onderzoeksmateriaal

bestaat uit tests, interviewgegevens, anamnese en follow-up-interviews. Onderzoeker is drs. K. Frans van de Rijksuniversiteit te Groningen. Het eindrapport wordt nog dit jaar verwacht.

54. *Begeleiding Groepsleiders in Opvoedingsinrichtingen (1e fase, 1973)*

Met dit onderzoek wil met het inzicht verwerven, dat vereist is om het professioneel functioneren van groepsleiders te verbeteren. De onderzoeker, drs. M. Klomp, gebruikt als onderzoeksmateriaal interviews, observatie en inventarisatie en verricht tevens literatuurstudie. Verslag van het vooronderzoek is uitgekomen in 1975. Het eindrapport zal in 1976 of 1977 verschijnen.

55. *Voorlichting met Behulp van Vragenlijsten in Strafzaken (1974)*

Doel van dit onderzoek is, een verbeterd systeem te construeren van voorlichting door Raden voor de Kinderbescherming aan staande en zittende magistratuur en Kinderbeschermingsinstanties. Het initiatief tot dit onderzoek ging uit van de Raad voor de Kinderbescherming te Rotterdam en het wordt verricht door drs. H.M. Willemse van het Criminologisch Instituut te Leiden. Deze voert voor het onderzoek gesprekken, verricht literatuurstudie en doet statistische analyses op gegevens van afgenomen vragenlijsten. Het ligt in de bedoeling dat het eindrapport in 1977 zal verschijnen.

56. *Onderzoek Gedragstherapie (1973)*

Op initiatief van het Ministerie van Justitie wordt dit onderzoek verricht door drs. A. Bartels van het Paedologisch Instituut te Amsterdam. Hij maakt een begin met een onderzoek, dat beant-

woordt aan de eisen van een wetenschappelijk experiment, waarin het effect van een behandelingsmethode (in casu ambulante gedragstherapie) bij 'predelinquente' jongeren wordt nagegaan. Hiertoe maakt hij statistische analyses op metingen van afhankelijke variabelen via de behandeling. Zowel in 1973 als in 1974 verschenen vier interne verslagen; in 1975 tot nu toe één. Het eindrapport wordt in 1976 verwacht.

57. Onderzoek Caseload Maatschappelijk Werkers Voogdij- en Gezinsvoogdijinstellingen (1975)

Doelstelling van dit onderzoek is, tot de vaststelling te komen van een verantwoord normatieve caseload met behulp van voorhanden zijnd materiaal, analoog onderzoek, dossieranalyse en contactenregistratie. Het onderzoek wordt verricht op het Organisatieontwikkelingsbureau De Galan en Voigt op initiatief van de Werkgroep Caseload, samengesteld vanuit het Ministerie van Justitie en de Nationale Federatie voor Kinderbescherming. Het onderzoek verkeert nog in de fase van voorbereiding. Een basisnota van onderzoekers en begeleidingscommissie is in 1975 uitgekomen.

De volgende onderzoeken verkeren nog in het stadium van voorbereiding.

58. Onderzoek Gezinsgesprekken Gezinsvoogdij (1975)

Aan de Coördinatiecommissie is door het departement van Justitie een onderzoeksvoorstel voorgelegd ter validering van de conclusies, getrokken door Pro Juventute Amsterdam in haar 'verslag Projekt Gezinsbehandeling'. Het voorgestelde nader onderzoek beoogt: — criteria te ontwikkelen voor de gevallen waarin de methodiek van

gezinsgesprekken toepasbaar is en de diagnostiek te verbeteren; — het rendement van de methode te bestuderen.

59. Onderzoek Effektiviteit Inrichtingsverpleging

Het departement van Justitie heeft de Coördinatiecommissie meegedeeld, dat bestudeerd wordt in hoeverre het mogelijk en wenselijk is een enigszins uitgewerkt onderzoeksvoorstel voor te bereiden. Het woord 'effectiviteit' verwijst naar de mate, waarin de verpleging in een inrichting bijdraagt aan de oplossing van de problemen, die de aanleiding vormden tot de opname.

60. Onderzoek Gedragsbeoordelingsinstrument

Met dr. A.W. Vermeul-van Mullem van de Stichting voor toegepast sociaal-wetenschappelijk onderzoek, advies en begeleiding (ITObA) wordt nagegaan in hoeverre gebruik van de resultaten van haar onderzoek Gedragsdiagnostische Differentiatie Inrichtingspupillen kan worden bevorderd door middel van subsidiëring van introductie en begeleiding van het G.B.I.; wellicht kan hieraan een evaluatieproject worden gekoppeld.

61. Onderzoek Aanpak Kindermishandeling in Nederland

Dr. J.E. Doek, juridische faculteit Vrije Universiteit, heeft een eerste opzet ingediend voor een onderzoek in drie fasen:

1. Is er een methodiek te ontdekken in het adviserende en bemiddelende werk van de (bureaus van de) vertrouwensartsen? Zo ja, in hoeverre sluit deze methodiek aan bij de achter de kindermishandeling liggende relatiestoornissen?

2. Wat gebeurt er voor en na de bemoeienis van de vertrouwensarts, qua organisatorisch verloop, methodiek en effecten?
3. Systematische toepassing en evaluatie van de sub 1 vast te stellen methodiek.

62. Onderzoek Caseload Praktijkleiders Voogdij en Gezinsvoogdij-instellingen

In overleg met de begeleidingscommissie voor het Caseloadonderzoek bij maatschappelijk werkers is door de Organisatieontwikkelingsgroep De Galan en Voigt voorgesteld bij de praktijkleiders een analoog onderzoek te verrichten.

63. Onderzoek Informatieverwerking Valkenheide

Dit onderzoek is een onderdeel van een meer omvattend onderzoeksprogram. Het vakinternaat Valkenheide wil zijn organisatie een zodanige basisstructuur geven, dat het kan bepalen welke pedagogische strategieën bij welke probleemcategorieën passen. Men wil door middel van dit onderzoek onder meer de identiteit van de inrichting en haar bewoners vaststellen, om daarop het behandelingsstelsel te kunnen afstemmen (betere hulp) en de categorieën, die daarmee niet gebaat zijn, niet meer op te nemen (betere selectie).

64. Onderzoek Toepassing Ondertoezichtstelling

Dr. J.E. Doek van de juridische faculteit Vrije Universiteit, diende een voorlopig plan in voor een onderzoek ter verkrijging van inzicht in (veranderingen van) de aard van onder toezichtstelling en ter toetsing van een aantal hypothesen met betrekking tot de oorzaken van de scherpe daling van de toepassing van deze maatregel.

Literatuuroverzicht

Algemeen
Strafrecht en strafrechtspleging
Criminologie
Gevangeniswezen
Reclassering
Psychiatrische zorg
Kinderbescherming
Politie
Drugs

De tijdschriften, waarin de in deze rubriek vermelde artikelen zijn gepubliceerd, kunnen te leen worden gevraagd bij het Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie, Plein 2b, 's-Gravenhage, tel. 614311, toestel 437.

Algemeen

393

Cusson, M. *L'observation du comportement des jeunes en institution.*

Criminologie, 8e jrg., nr. 1/2, 1975, blz. 119-144 (C.).

De schrijver bespreekt de werking van een instrument, genaamd O.C.J.I. (*l'Observation du comportement des jeunes en institution*), dat werd ontwikkeld om het gedrag van leerlingen op een trainingsschool te analyseren. Op dergelijke analyses zou een betere verscheidenheid in de behandeling van jongeren gebaseerd kunnen worden. Het instrument is nog in ontwikkeling, maar kan niettemin al worden toegepast. Het maakt het volgens de schrijver mogelijk een systematische en langdurige studie te verrichten naar de ontwikkeling van de jongeren, daar de analyse niet wordt stopgezet bij terugkeer in de maatschappij. Zo kunnen de leiders van de trainingsinstituten erachter komen of hun ingrijpen enige zin heeft gehad. In één trainingsinstituut in Quebec wordt van het instrument al gebruik gemaakt. Met literatuuropgave.

394

Leurdijk, D. A. *In de ban van de terreur.* Intermediair, 11e jrg., nr. 5, 11 april 1975, blz. 1-13 (N.).

De schrijver wijst erop dat er geen neutrale terminologie bestaat voor de analyse van talloze problemen rond politiek geweld. Hij noemt drie redenen om te verklaren waarom dit soort geweld de laatste jaren zoveel aandacht heeft getrokken. Vervolgens staat hij stil bij kapingen en ontvoeringen en bij enkele achtergronden van het politieke geweld in Latijns Amerika. Volgens de schrijver is politiek geweld een middel, geen doel op zich. Ook het streven naar *behoud* van de gevestigde politieke orde kan naar zijn mening tot het gebruik van terreur als politiek wapen leiden; overheden zijn vaak sterk repressief. Hij vermoedt voor de toekomst een toename van het politieke geweld. Volgens hem moet het niet alleen bestreden, maar ook begrepen worden. Met literatuuropgave.

395

Overeem, R. *Bestrijding van misleidende reclame.*

Nederlands juristenblad, 50 jrg., nr. 12, 22 maart 1975, blz. 369-384.

Volgens de schrijver dient de wetgever zich niet te beperken tot een opsomming van categorieën misleidende reclame, maar moet hij het begrip 'misleiding' nader inhoud geven. De auteur richt zijn aandacht op verschillende aspecten van de strijd tegen dit soort reclame. Zo vraagt hij zich af wat reclame is, welke belangen beschermd dienen te worden, wat misleidende reclame is en wat ertegen te doen valt. Hij illustreert deze vragen met een kort overzicht van enkele buitenlandse systemen. Met literatuuropgave.

Strafrecht en strafrechtspleging

396

Beyaert, F. H. L., en J. J. Vannisselroy. *Het opleggen en adviseren van de onvoorwaardelijke t.b.r.; de getallen, de dilemma's, de casuïstiek.* Nederlands tijdschrift voor criminologie, 17e jrg., april 1975, blz. 49-62.

De schrijvers vragen zich af of er zoiets bestaat als een rechterlijk toemettingsbeleid terzake van t.b.r. Zij willen een kwantitatieve beschrijving geven van het opleggen ervan. Als redenen voor het minder frequent adviseren of opleggen van een t.b.r., waarvan in Nederland sinds 1970 sprake is, menen zij vijf punten te kunnen noemen, die ieder voor zich eigenlijk een dilemma zijn. Elk van deze vijf dilemma's illustreren zij aan de hand van casuïstiek. De auteurs komen tot de conclusie, dat de weg waarlangs meningen worden gevormd over deze en dergelijke voor de betrokkene levensbelangrijke beslissingen, vaak verschillend is. Het is volgens hen zelden duidelijk, waarom nu eens deze en dan weer die weg wordt gevolgd. Verder concludeert zij dat de redenen waarom tenslotte dit of dat besluit wordt genomen, hoe juist dat dan ook is, zelden duidelijk of openbaar worden.

397

Brooks, J. *How well are criminal injury compensation programs performing?* Crime and delinquency, 21e jrg., nr. 1, januari 1975, blz. 50-56 (U.S.A.).

In 1963 begon men in Nieuw Zeeland met de toepassing van een schadevergoedingsprogramma voor onschuldige slachtoffers van geweldsdelicten. Sindsdien heeft men in bijna dertig andere rechtsgebieden dit systeem overgenomen. De schrijver gaat nader in op een aantal kenmerken van het programma die naar zijn mening tot voorbeeld kunnen strekken en bekijkt daartoe met name die rechtsgebieden, waar het programma reeds lang in werking is. Als voorwaarden voor het welslagen noemt de auteur sociale stabiliteit, samenwerking van burgers met politie en Openbaar Ministerie en betrok-

kenheid van de individuele burger bij de misdaadbeheersing. Met literatuuropgave.

398

Chavanne, A., en M. C. Fayard. *Les délits d'imprudence.* Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, nr. 1, januari-maart 1975, blz. 5-17 (F.).

De strafrechtelijke aansprakelijkheid voor delicten waarbij onachtzaamheid een rol speelt dient volgens de schrijvers opnieuw te worden gezien. Volgens de klassieke opvatting gaat het bij dit soort delicten om individueel strafbaar gedrag, waarbij de strafrechtelijke aansprakelijkheid wordt afgemeten aan de ernst van het gevolg en de mate van schuld. Zijn strafbare feiten echter een gevolg van de onachtzaamheid van mensen met grote bestuurlijke of economische macht, dan moet volgens de auteur bij de vaststelling van de strafrechtelijke aansprakelijkheid rekening worden gehouden met de manier waarop die macht is uitgeoefend. Bedrijven zouden naar zijn mening speciale personen met juridische verantwoordelijkheid voor de veiligheid moeten belasten.

399

Cremers, H. Th. P. *Het rijverbod.* Verkeersrecht, 23e jaargang, nr. 3, maart 1975, blz. 49-51 (N.).

De Centrale Politie Verkeers Commissie heeft richtlijnen gegeven voor het optreden in verband met de gewijzigde Wegenverkeerswet met betrekking tot het onder invloed rijden. Volgens de schrijver scheppen deze richtlijnen complicaties en werken zij verwarrend. De ongelijkheid van behandeling door gebrek aan objectief bewijsmateriaal, die juist werd opgeheven door de wetswijziging, blijft nu naar zijn mening toch bestaan en wel juist voor mensen die zich aan de wet houden en zich in hun alcoholgebruik beperken. Aan de politie dienen volgens de auteur geen vage, maar duidelijke richtlijnen te worden gegeven om een rijverbod al dan niet op te leggen.

400

Crime and the prevention of crime; a memorandum by the Scottish Counsel on Crime. Edinburgh, 1975, 102 blz. (G.B.).

In 1972 is in Schotland een Raad voor de Strafrechtspleging ingesteld, waarin de voornaamste strafrechtelijke diensten vertegenwoordigers hebben. In dit rapport geeft de Raad eerst een beeld van de aard, stand en beweging van de criminaliteit in Schotland. Bijna tweederde van alle delicten bestaat uit vermogens- en verkeerscriminaliteit. Jaarlijks komen er meer delicten ter kennis van de politie. De toename wordt voornamelijk veroorzaakt door het vaker

voorkomen van vandalisme, druggebruik, rijden onder invloed en geweldpleging. De ophelderingspercentages nemen jaarlijks af. Vergelijking van de criminaliteitscijfers met die in het buitenland is door verschillen in definiëring van criminaliteit niet goed mogelijk. Het criminaliteitsprobleem speelt veel sterker in de steden dan op het platteland. Alcohol schijnt bij veel delicten een belangrijke rol te spelen. De Raad wijdt het grootste deel van het rapport aan overwegingen en suggesties met betrekking tot preventievraagstukken. Potentiële vermogensdelinquenten zouden minder de gelegenheid tot het plegen van delicten moeten krijgen doordat men zijn bezit beter beveiligd. Gewelddelicten zouden kunnen worden teruggedrongen door de verkoop van wapens meer aan banden te leggen en de politie meer opsporingsbevoegdheden te geven. Er dient onderzocht te worden welke situaties aanleiding tot geweldsdelicten kunnen geven. Mensen met agressieve neigingen dienen tijdig als zodanig te worden herkend en de justitie moet nieuwe procedurele middelen krijgen om hen zonodig direct uit de maatschappij te kunnen verwijderen. De Raad meent dat men uit de toename van de criminaliteit niet zonder meer kan concluderen dat de opgelegde vrijheidsstraffen geen afschrikwekkende werking hebben. Het publiek zou via de media beter op de hoogte moeten worden gebracht van de inhoud van die straffen. Het rapport geeft een aantal aanbevelingen over de toepassing van de geldboete als hoofdstraf en wijst op het belang van schadevergoeding door de dader. Aan de schoolopleiding wordt een niet onbelangrijke preventieve taak toebedacht. Het boekwerkje besluit met enkele gedachten over preventieve activiteiten in achtergebleven stadswijken.

401

Fincke, M. *Die Pflicht des Sachverständigen zur Belehrung des Beschuldigten.*

Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, 24e jrg., nr. 3, 1974, blz. 656-675 (B.R.D.).

De medische en psychologische deskundigen zijn niet gerechtigd een verhoor af te nemen en voor hen geldt dan ook niet de 'Belehrungspflicht'. De in het kader van hun opdracht gevonden aanwijzingen mogen alleen dan in het proces ingevoerd worden, als de lastgever gewezen heeft op het recht om te weigeren antwoord te geven. Het maken van onderscheid tussen feiten die met de daad te maken hebben en feiten die er niet mee te maken hebben, is volgens de schrijver niet mogelijk.

402

Gennaro, G. di, en E. Vetere. *I diritti dei detenuti e la loro tutela.*

Rassegna di studi penitenziari, 35e jrg., nr. 1, januari/februari 1975, blz. 3-24 (I.).

Ondanks het feit dat in de loop der eeuwen in de meeste landen de straffen zijn gehumani-

seerd en dat nu ook internationale organen daarnaar streven en er op toezien, komt er van behandeling en heropvoeding meestal nog maar weinig terecht. Ook zijn de rechten van gedetineerden nergens officieel erkend en beschermd, noch de plichten van de gevangenisleiding ongeschreven. Vormen en middelen ter bescherming van bedoelde rechten kunnen zijn: een beroep op onafhankelijke figuren buiten de gevangenis, zoals een inspecteur, de ombudsman, parlementariërs, bezoekers. De auteurs achten het zeer wenselijk en noodzakelijk dat deze rechten internationaal worden erkend en dat een dergelijke regeling als bindend wordt gezien. De huidige internationale regelingen, ook de Standard Minimum Rules, zijn al wel een stap in de goede richting, maar ze zijn nog steeds een min of meer vrijblijvende aanbeveling of in het gunstigste geval een praktische gebruiksaanwijzing.

403

Genonceaux, P. *Naar een vernieuwd beleid inzake misdaadbestrijding.*

Bulletin van het bestuur strafinrichtingen, 28e jrg., nr. 5, september-oktober 1974, blz. 179-198 (B.).

De schrijver acht het noodzakelijk, dat de overheid adequate maatregelen gaat treffen inzake de misdaadbestrijding. Negatieve gevolgen van de vrijheidsbeperking dienen naar zijn mening te worden voorkomen, voorwaardelijke invrijheidsstelling moet op grotere schaal worden toegepast en de opsluitingssituatie moet worden verzacht. Zo mogelijk echter moeten naar zijn mening alle vrijheidsstraffen worden afgeschaft; gevangnissen moeten slechts gehandhaafd blijven voor de zeer gevaarlijke misdadigers. De auteur is van mening dat de delinquent een betere individuele begeleiding verdient, liefst in een open milieu. Ook acht hij een intensief sociaal beleid geboden, in de vorm van het ontwikkelen en uitbreiden van opvangcentra, wijkdiensten en dergelijke.

404

Gross, E. *Eindrücke vom dänischen Strafvollzug - Erfahrungen einer Studienreise.*

Zeitschrift für Strafvollzug, 23e jrg., nr. 3, september 1974, blz. 125-135 (B.R.D.).

De schrijver maakte een studiereis naar Denemarken om zich een indruk te vormen van de strafvoltrekking in dat land. In een uitvoerig verslag vertelt hij onder meer dat er sedert de strafrechtshervormingen van 1973 zo weinig mogelijk vrijheidsstraffen meer worden opgelegd. Binnen de gevangnissen worden sociale therapieën steeds minder toegepast; in plaats daarvan probeert men de leefsituatie van de vrije maatschappij zoveel mogelijk na te bootsen, opdat de gevangene zich optimaal kan voorbereiden op zijn terugkeer daarheen. De bezoekregelingen zijn zeer soepel. Seksueel verkeer tijdens het bezoek wordt niet on-

mogelijk gemaakt. Volgens de schrijver hebben de Deense gevangenen over hun rechtspositie niet te klagen. Wel zijn de meesten ontevreden over het arbeidsloon. In het tweede gedeelte van zijn artikel bespreekt de auteur de ervaringen die hij opdeed in een drietal Deense penitentiaire inrichtingen. Hij is door het geheel zeer geïnsponeerd.

405

Haentjens, R. C. P., en E. Lissenberg, *Strafrecht en sociologie*.

Delict en delinkwent, 5e jrg., nr. 3, maart 1975, blz. 149-155 (N.).

De schrijvers plaatsen enige opmerkingen bij Moedikmo's 'Sociologie en recht' en stellen voor in plaats van de drie juridische perspectieven die deze onderscheidt, een tweedeling te maken in een horizontale en een verticale benadering van het functioneren van het recht in de samenleving. In deze beide benaderingen staat de machtsfactor centraal. De auteurs bespreken een viertal sociologische modellen die zij met de twee benaderingen in verband brengen. Ze komen tot de conclusie dat het sociologische conflictmodel zich het meest leent voor besturing van de 'verticale' benadering. Het coöperatie-model is volgens hen evenals de kritische theorie bruikbaar voor bestudering van de 'horizontale' benadering. Met literatuuropgave.

406

Haffke, B. *Differenzierung beim Strafzweck nach ödipalen und postödipalen Delikten?* Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, 57e jrg., nr. 5, oktober 1974, blz. 280-289 (B.R.D.).

De schrijver levert kritiek op Ehrenzweig's 'Psychoanalytic Jurisprudence'. De psychologie van de straffende maatschappij moet volgens hem meer dan tot nu toe tot onderwerp gemaakt worden van criminologisch-psychologisch en strafrechtswetenschappelijk onderzoek. Ehrenzweig veroordeelt de monistische straftheorieën en hij maakt bij de collectief-psychologische reactie op het misdrijf een onderscheid naar delictstypen. Bij de oedipale delicten hebben de irrationele, onbewuste reacties van de maatschappij de overhand; bij de post-oedipale conflicten is de straf rationeel te nemen. Tegen deze differentiatie heeft de schrijver wezenlijke bezwaren. Psychoanalytici hebben tot nu toe naar zijn mening het strafrecht nog niet geholpen bij de oplossing van collectief-psychologische problemen. In de toekomst ziet hij echter wel mogelijkheden voor samenwerking. Met literatuuropgave.

407

Maiwald, M. *Abschied vom strafrechtlichen Handlungsbegriff?*

Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, 24 jrg., nr. 3, 1974, blz. 626-655 (B.R.D.).

Op de vraag, of er afscheid genomen moet worden van het strafrechtelijk handelingsbegrip, meent de schrijver ontkennend te moeten antwoorden. Hierbij bespreekt hij uitvoerig een geschrift van Giorgio Marinucci: *Il reato come 'azione'*; critica di un dogma. Met literatuuropgave.

408

Making paroling policy explicit. D. M. Gottfredson, P. B. Hoffman, M. H. Sigler e.a. *Crime and delinquency*, 21e jrg., nr. 1, januari 1975, blz. 34-44 (U.S.A.).

Er zijn volgens de schrijvers in Amerika geen duidelijke criteria met betrekking tot het al of niet toepassen van voorwaardelijke in vrijheidsstelling met toezicht (*parole*). Zij hanteren een methode volgens welke een analyse van beslissingen van de *Parole Board* naar hun mening meer duidelijkheid brengt over het te voeren beleid. Op basis van deze methode worden richtlijnen genoemd die van dienst kunnen zijn bij de besluitvorming. Deze maken het volgens de schrijvers mogelijk dat parole eerlijk en redelijk wordt toegepast. Na het beschrijven van een proefproject, waarbij deze richtlijnen werden gevolgd, bespreken zij een procedure voor regelmatige evaluatie en wijziging ervan.

409

Midgley, J. *Corporal punishment and juvenile justice*.

Misdaad, straf en hervorming, 3e jrg., nr. 3, oktober 1974, blz. 16-26 (Z.A.).

Hoewel het volgens de schrijver bekend verondersteld mag worden dat geseling geen afschrikwekkende werking heeft, wordt dit in Zuid-Afrika nog vaak als straf toegepast door de kinderrechter. Sinds 1965 bestaan er alternatieve sancties, maar geseling is de meest gangbare veroordeling in de kinderrechtspraak gebleven. De schrijver bespreekt een aantal studies naar het effect van lichamelijke straffen op recidive.

Met literatuuropgave.

410

Nanus, B., *A general model for criminal justice planning*.

Journal of criminal justice, 2e jrg., nr. 4, winter 1974, blz. 345-356 (U.S.A.).

Er wordt op justitiële organen ernstige kritiek uitgeoefend. Ze zouden onbekwaam zijn zich te ontplooiën en aan te passen aan de versnelde groei van criminaliteit. Zij worden ervan beschuldigd ongevoelig, onverschillig en star te zijn, terwijl de organisaties zelf klagen over gebrek aan personeel, overwerk en miskenning van de zwaarte van hun taak. Volgens de schrijver zijn

beide standpunten juist, maar naar zijn mening zal de situatie zeer waarschijnlijk nog slechter worden, tenzij men betere, doeltreffende middelen vindt om de strafrechtelijke organisaties aan te passen aan de nieuwe en snel veranderende omstandigheden. Volgens hem ligt de kern van het probleem ten dele daarin, dat het de organisaties ontbreekt aan een systematische en uitgebreide planning. De auteur tracht een algemeen planningmodel op te bouwen, dat volgens hem in de meeste strafrechtelijke organisaties gebruikt kan worden teneinde een systematische werkwijze tot stand te brengen. Hij doet een vijftal aanbevelingen waarmee zonder veel kosten een begin gemaakt kan worden om dat doel te bereiken.

411

d'Oliveira-Prakken, E. *Het Hoger Handboek. Delikt en delinkwent*, 5e jrg., nr. 3, maart 1975, blz. 128-132 (N.).

Binnenkort zal een permanente werkgroep worden opgericht, die een handboek voor de praktijk van de straftoetsing moet samenstellen. De schrijfster zet uiteen, waarom zij van mening is dat dit handboek beter niet gemaakt kan worden. Zij vreest dat de rechter er te zeer aan gebonden zal zijn, terwijl het naar haar mening een minimum-voorwaarde voor de aanvaardbaarheid van straf en strafmaat is, dat deze in al hun aspecten ter discussie blijven op democratische wijze, dus in de eerste plaats in de rechtszaal en zeker niet alleen in een permanente werkgroep.

412

Rosso, D. *del. Pena e ordinamento penitenziario*. Rassegna di studi penitenziari, 35e jrg., nr. 1, januari/februari 1975, blz. 45-52 (I.).

Via publiciteitsmedia groeit de belangstelling voor de gevangenis en voor straf in het algemeen: de publieke opinie gaat er zich steeds meer mee bezighouden, en in plaats van strenge afwijzing, onbegrip en onbehagen komen levendige deelname en een reële visie. Daarmee komt ook bij het publiek de vraag op: is vrijheidsstraf (nog) nuttig en nodig? De auteur is een voorstander van nieuwe vormen en soorten van bestraffing die de delinquent maximaal helpen en minimaal schaden: bij voorbeeld toestaan van verlof, de mogelijkheid scheppen dat de straf wordt bekort, het invoeren van huis- of weekend-arrest. In Italië lopen het Wetboek van Strafrecht en het gevangenisreglement ver achter, al zijn er wel wetsontwerpen over deze zaken ingediend. Ook de publieke opinie zal naar dergelijke nieuwe vormen van straf moeten toegroeien, zoals dat volgens de schrijver ook nodig is voor nieuwe behandelingsmethoden in de geneeskunde, met name in de psychiatrie. Het geheel beoogt het weer aanknopen en bevorderen van sociale contacten en menselijke betrekkingen op een in alle opzichten beter niveau.

413

Schafer, S. *The proper role of a victim-compensation system*. Crime and delinquency, 21e jrg., nr. 1, januari 1975, blz. 45-49 (U.S.A.).

Schadevergoeding voor het slachtoffer is volgens de schrijver niet effectief als deze alleen bestaat uit financiële tegemoetkomingen van de staat. Beter is het volgens hem, wanneer de dader zelf verplicht gesteld wordt dit uit eigen middelen te doen. Deze vorm van schadeloosstelling gaat veel verder, doordat ze van de dader verlangt een relatie met het slachtoffer aan te houden, totdat de oorspronkelijke toestand weer is bereikt. Het systeem stelt niet alleen het slachtoffer schadeloos, maar bevrijdt ook de staat van een verantwoordelijkheidslast en stelt de dader in staat zijn schuld af te lossen zowel aan het slachtoffer als aan de gemeenschap. Zo levert het volgens de auteur een bijdrage aan de doelstellingen van de strafwet en vindt de schadeloosstelling haar plaats in het strafrechtelijk systeem.

414

Tiedemann, K. *La criminalité socio-économique: aspects internationaux et de droit comparé*. Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, nr. 4, oktober/december 1974, blz. 749-763 (F.).

De economische criminaliteit krijgt volgens de schrijver een steeds internationaler karakter. Bestrijding ervan acht hij alleen maar mogelijk bij een verbeterde internationale rechtshulp, ook al kunnen de verschillende economische systemen hier problemen opwerpen. Zeker echter in het kader van de Europese Gemeenschappen zou men naar zijn mening moeten gaan werken aan een coördinatie en harmonisatie van de strafwetgeving op dit terrein. In West-Duitsland is men bij de bestrijding van de economische criminaliteit overgegaan tot specialisatie bij het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht in economische delicten. Voorts zijn er wetten in voorbereiding waarin nieuwe economische delicten geïntroduceerd worden. Met literaturopgave.

415

Versel, S. V. *La planification de la défense sociale dans les pays en voie de développement*. Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, nr. 1, januari-maart 1975, blz. 19-35 (F.).

De nieuwe dimensie van de Défense Sociale-beweging is volgens de schrijver die van een wereldwijde strategie, gericht op de bescherming van de mens in de collectiviteit. Een moeilijkheid voor de Latijns-Amerikaanse landen acht hij het feit, dat de uit Europa geïmporteerde wetgeving lang niet altijd de plaatselijke wetgeving dekt. In die landen zal de planning van een Défense Sociale daarom naar zijn mening moeten worden gebaseerd op wetenschappelijk on-

derzoek dat direct tot beleidsvorming kan bijdragen. De 86 Latijns-Amerikaanse onderzoeksinstellingen verwaarlozen volgens hem de criminologie. De schrijver acht het aanbevelenswaardig dat er nationale commissies voor de planning van een criminele politiek komen, dat de opleidingsmogelijkheden voor hen die daarbij betrokken zijn worden verruimd, dat er speciale vormingscursussen komen voor hen die zich bezig houden met de strafrechtspleging en dat het publiek meer in problemen van criminele politiek geïnteresseerd wordt.

Criminologie

416

Amsel, H. G. *Money-hoarding: a criminological and political-economic problem.*

Abstracts on criminology and penology, 15e jrg., nr. 1, januari/februari 1975, blz. 1-5 (N.).

Tachtig procent van alle zware misdrijven heeft direct of indirect met geld te maken. Volgens de schrijver is dit voornamelijk toe te schrijven aan het feit, dat grote en vaak onbekende hoeveelheden anoniem geld uit de circulatie verdwijnen en worden opgepot. Deze verwarring rond de monetaire situatie trekt naar zijn mening alle criminele elementen aan. Hij is van oordeel dat een politiek-economische oplossing van het probleem van oppotten tevens de oplossing van het criminologische probleem kan zijn. Daartoe stelt hij voor een systeem te ontwerpen waarin elke betaling via een rekening wordt gedaan. Niet alleen het geldcirculeringsprobleem wordt daarmee verkleind, maar ook het sparen in sokken zal niet meer mogelijk zijn; geldroof en bankovervallen zullen zinloos worden.

417

Bergeijk, G. A. van, en W. Ovaa. *Roofovervallen in Nederland. Periode 1968-1973.*

Intermediair, 11e jrg., nr. 23, 6 juni 1975, blz. 13-19 (N.).

Bij hun onderzoek naar roofovervallen stonden voor de schrijvers de dader en de uitvoering van de overval centraal. Terwijl het totaal aantal roofovervallen van 1968 tot 1973 sterk steeg, nam het aantal bankovervallen sinds 1971 relatief gezien niet toe. De auteurs schrijven dit toe aan de steeds betere beveiliging van banken. Dering met wapens kwam sinds 1968 meer en meer voor. Van de geregistreerde overvallen werd ruim tweederde in vereniging gepleegd en 37 procent in de drie grote steden. Voor meer dan cenderde van de aangehouden daders, voornamelijk amateurs, was de overval het eerste delict. Bijna de helft van de zaken werd opgehelderd. De strafrechter is tussen 1968 en 1972 harder gaan optreden, waarbij het gehanteerde wapen een belangrijk criterium voor de straftoemeting was. De schrijvers noemen als moge-

lijk neveneffect van beveiliging dat de agressie zal verschuiven naar minder bevestigde objecten. Aangezien uit dagbladen de indruk kan ontstaan, dat de pakkans gering is, vragen zij zich af of niet een deel der overvallers zal worden afgeschrikt als hen ter ore komt dat deze maar liefst één op twee is.

418

Boni, A. *The employment problems of graduates from criminological institutions.*

International review of crime policy, nr. 31, 1974, blz. 25-28. (U.S.A.).

Na veel inspanning is in 1969 aan de Universiteit van Abidjan in Ivoorkust een criminologisch instituut gesticht, dat ten dienste staat aan alle Franstalige landen ten zuiden van de Sahara en aan Madagascar. Het instituut biedt een tweejarige criminologische opleiding, die wel een speciaal getuigschrift, maar geen academische graad oplevert. Dat laatste betekent voor sommigen wellicht een moeilijkheid bij het vinden van een geschikte baan. De schrijver meent echter, dat de afgestudeerden voor veel soorten functies geschikt zijn en dat vanuit die optiek de opzet van het criminologisch instituut kan blijven zoals die is.

419

Burnham, R. W. *Research and the utilization of manpower in social defence.*

International review of crime policy, nr. 31, 1974, blz. 3-10.

De schrijver gaat in op de problemen die ten grondslag liggen aan het wetenschappelijk onderzoek naar de aanwending van personeel bij de diverse strafrechtelijke diensten. Van meet af aan zouden onderzoekers bij de formulering van de probleemstellingen moeten worden betrokken, want alleen exacte en specifieke vragen leveren bruikbare antwoorden op. In de onderzoekteams moeten mensen zijn opgenomen met onderzoekervaring op het gebied van de werking van organisaties. Kennis over het betrokken land moet bij een of meer van de onderzoekers aanwezig zijn. Waar criminologische kennis ontbreekt kan de UNSDRI die middels de V.N. verschaffen. Na een beschouwing over enkele theoretische onderzoeksproblemen geeft de schrijver bij wijze van voorbeeld de opzet van een fictief onderzoek naar de vraag wat voor een bepaald ministerie van justitie de voorkeur verdient: de opzet van een geheel nieuwe reclasseringsdienst of de hervorming van de bestaande.

420

Courakis, N. *Introduction à l'étude de la criminalité en col blanc.*

Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, nr. 4, oktober/december 1974, blz. 765-781 (F.).

Meer dan ooit zou volgens de schrijver de aandacht van criminologen tegenwoordig op de

zogenaamde witte boordencriminaliteit gericht moeten zijn. Hij ziet in deze vorm van criminaliteit één van de belangrijkste ontwikkelingslijnen van de misdaad. Hoewel er wel veel over gesproken wordt, vordert het onderzoek op dit terrein maar langzaam en zijn de resultaten mag. Aan de hand van de literatuur uit de periode van 1942 tot 1973 geeft de schrijver een overzicht van de belangrijkste facetten en ontwikkelingen van deze vorm van criminaliteit. Met literatuuropgave.

421

Douyon, E. *La famille et la délinquance dans trois sphères culturelles*.
Criminologie, 8e jrg., nr. 1/2, 1975, blz. 85-99 (C.).

De schrijver analyseert de rol van het gezin met betrekking tot criminaliteit in de Westerse samenleving en vergelijkt deze zowel met het opvoeden in groepsverband in een natuurlijk milieu, bijvoorbeeld de kibboets, als met de traditionele familiestructuur van de Afrikaanse landen. Tot besluit noemt hij het geval van een Amerikaans kind dat in volledige isolatie opgroeide. Niettemin ontwikkelde dit kind zich volgens specialisten tot een gelukkig en evenwichtig mens. Het geval doet de schrijver ernstig twijfelen aan alle bestaande opvattingen over de persoonlijkheidsontwikkeling. Onderzoekingen op dit gebied zouden naar zijn mening wel eens kunnen leiden tot een herformulering, zo niet een totale wijziging, van de hele huidige filosofie met betrekking tot de belangrijkheid van het nucleaire gezin. Met literatuuropgave.

422

Frechette, M. *Délinquance, socialisation et névrosisme*.
Criminologie, 8e jrg., nr. 1/2, 1975, blz. 53-83 (C.).

De schrijver wil proberen een onderscheid te maken tussen twee categorieën jeugddelinquenten. Hij doelt in de eerste plaats op degenen van wie verwacht kan worden dat zij zullen volharden in hun antisociale leefwijze en in de tweede plaats op degenen voor wie het crimineel gedrag slechts eenmalig is of kenmerkend voor een voorbijgaande periode in hun leven. Hij verricht hiertoe een studie onder vijfhonderd jeugddelinquenten, die verschenen voor een rechtbank in Montreal en differentieert naar het soort misdadig gedrag, de socialisatiegeschiedenis en de mate waarin de delinquenten neurotisch zijn. Op grond van het onderzoek concludeert de auteur onder meer, dat bij de typische recidivist zich al op veertien- of vijftienjarige leeftijd een afwijkend gedragspatroon heeft ontwikkeld en dat zijn socialisatie zeer veel te wensen overlaat. De beide soorten jeugddelinquenten hebben volgens de schrijver elk een onderscheiden behandeling nodig.

423

Gottfredson, M. R. *An empirical analysis of pretrial release decisions*.
Journal of criminal justice, 2e jrg., nr. 4, winter 1974, blz. 287-303 (U.S.A.).

De beslissing om behoeftige verdachten te vrijwaren van preventieve hechtenis zonder dat een borgsom is betaald, is de laatste jaren in Amerika een veelbesproken onderwerp en strijdpunt geweest. Verscheidene nieuwe programma's zijn in verband hiermee aan de gezaghebbende autoriteiten voorgelegd, maar empirisch onderzoek werd volgens de schrijver opvallend weinig verricht. Zelf geeft hij de resultaten weer van een experimenteel vrijlatingsprogramma en toont hij de relatie aan tussen de informatie waarover de autoriteiten beschikken en de criteria voor dagvaarding en arrestatie tijdens de borgtochtperiode. De schrijver verrichtte zijn onderzoek onder 529 verdachten die niet in staat waren de borgsom te betalen. Tegelijkertijd toetst hij de 'Vera Institute' schaal op haar waarde. Met literatuuropgave.

424

Hoefnagels, G. P. *Criminologie, fenomenologie en de Utrechtse school*.
Nederlands tijdschrift voor criminologie, 17e jrg., nr. 1, februari 1975, blz. 3-14.

De schrijver levert kritiek op een artikel van Bianchi: 'Naar een nieuwe fenomenologische criminologie' (zie excerpt nr. 485 in nr. 8, 1974). Deze uit zich met name hierin, dat Bianchi naar zijn mening ten onrechte de Utrechtse School verwijt, dat deze niet maatschappij-kritisch was. De schrijver stelt zich nu de vraag, of het feitelijk juist is dat vanuit de Utrechtse School geen kritiek op macht en maatschappij, in het bijzonder de strafrechtspleging, werd geleverd en vervolgens of dat verwijtbaar is. Een wetenschap als criminologie kan men naar zijn mening niet los zien van historie en cultuur, zonder dat dit evenwel het creatief denken in de weg hoeft te staan. Een grote verdienste van de Utrechtse School acht hij juist, dat zij de bestaande categorisering trachtte te doorbreken. Hij toont met voorbeelden aan dat de Utrechtse School wel kritisch was ten aanzien van de machtsuitoefening der strafrechtspleging. Van een 'nieuwe' fenomenologie is volgens de schrijver in zoverre geen sprake, dat er sinds de vijftig jaren slechts aanvullingen zijn gekomen, die een continuum vormen met de Utrechtse School. Met literatuuropgave.

425

Kellens, G. *Le crime en col blanc: sa place dans une criminologie économique*.
Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, nr. 4, oktober/december 1974, blz. 807-821 (F.).

De witte-boordencriminaliteit is voor een groot

deel economische criminaliteit. Eén van de moeilijkheden bij deze vorm van criminaliteit is volgens de schrijver het bepalen van de hiërarchie ten opzichte van andere vormen van criminaliteit. Hier is voor de criminoloog een taak weggelegd, aangezien nergens zo sterk als op dit terrein onduidelijkheid heerst. Voorts zouden criminologen naar zijn mening eens meer aandacht moeten besteden aan de mechanismen die werkzaam zijn bij het selecteren van potentiële delinquenten bij economische delicten en communale delicten.

Met literatuuropgave.

126

Kerssemakers, I., en K. J. M. van de Loo. *Infanticide*.

Nederlands tijdschrift voor criminologie, 17e jrg., nr. 1, februari 1975, blz. 28-44.

Moord op een kind is volgens de schrijver meestal een ander soort misdaad dan moord op een volwassene, in die zin dat motief, intentie, methode en emotioneel milieu vaak totaal verschillend zijn. Het in gang zijnde proces van depenalering van de artikelen 290 en 291 Sr. achten wij een zinnige zaak. Wat de terminologie betreft naken de auteurs de volgende onderscheiding: *infanticide* is een overkoepelend begrip; *filicide* laat op het doden van kinderen door hun ouders; *neonaticide* op het doden binnen 24 uur na de geboorte en *lactenticide* op het doden binnen gemiddeld een half jaar na de geboorte. Als aangeboden bespreken ze de zogenaamde *cribleath* en het *Battered Child syndrome*. De schrijvers verrichtten een uitgebreid literatuuronderzoek naar elke door hen onderscheiden vorm van kindermoord. Zij geven hiervan overzichten en verbinden daar conclusies aan.
Met literatuuropgave.

27

Luitenbrouwer, F. *Computercriminaliteit*.

Delikt en delinkwent, 5e jrg., nr. 3, maart 1975, blz. 133-148 (N.).

De schrijver bespreekt een aantal vormen van computercriminaliteit en noemt gevallen van ondermeer chantage, bedrijfsespionage en kiezersraude. In een tweetal studies die hij over het onderwerp aanhaalt, is volgens hem het privacyelang opmerkelijk afwezig. Hij wil er daarente- en op wijzen dat de ongebreidelde efficiency van de computer een nieuwe gevaarsdimensie schept, want juist *inefficiency* is tot op heden de grootste feitelijke waarborg voor de persoonlijke levenssfeer geweest. De auteur noemt karakteristieken van de databank-problematiek en spreekt aan privacy-bedreigende bijwerkingen van de statistische documentatie. Verontrustend vindt hij het, dat de politie vaak zelf niet weet hoe het informatie-apparaat precies werkt. Onderzoek op het gebied van de privacyproblematiek is volgens hem geen overbodige luxe en tijdige wettelijke maatregelen ter bescherming van de

computer-privacy zijn naar zijn mening noodzakelijk.

428

Le Blanc, M. *La délinquance d'hier et de demain au Québec*.

Criminologie, 8e jrg., nr. 1/2, 1975, blz. 145-158 (C.).

De schrijver probeert aan de hand van statistisch materiaal na te gaan, hoe de jeugdcriminaliteit in Quebec zich ontwikkelt. Op grond van de verzamelde gegevens concludeert hij dat op dit moment geen vrees hoeft te bestaan voor het uitbreken van nieuwe vormen van misdadig gedrag. Als men in aanmerking neemt, dat de dichtheid van de jeugdige bevolking kleiner zal worden, ligt het volgens de schrijver veeleer voor de hand, dat de jeugdcriminaliteit zal gaan afnemen.
Met literatuuropgave.

429

McPheters L. R., and W. B. Strong. *Spectral analysis of reported crime data*.

Journal of criminal justice, 2e jrg., nr. 4, winter 1974, blz. 329-344 (U.S.A.).

In dit artikel passen de schrijvers de spectraalanalyse toe op gegevens over geregistreerde criminaliteit in een middelgrote stad in Amerika. Het doel is bepaalde aspecten van de statistische eigenschappen van gegevens over criminaliteit te onderzoeken en om het nut aan te tonen van de spectraalanalytische methode voor strafrechtelijk onderzoek. De auteurs vergelijken de theoretische funderingen van de spectraalanalytische techniek met die van de meer bekende methoden van de kleinste kwadraten regressie. Zowel de spectraalanalyse als de omgekeerde spectraalanalyse passen zij vervolgens toe ter toetsing van hun hypothesen.

430

Mannan, M. A. *Crime and its eradication; an essay based on regional study*.

International review of crime policy, nr. 31, 1974, blz. 11-16.

De schrijver gaat in op enkele vormen van criminaliteit in Pakistan en geeft aan met welke specifieke problemen de aanpak daarvan geconfronteerd wordt. Zo heeft men daar te kampen met omkoping van opsporingsambtenaren en met het feit dat grote delen van de nog in stamverand levende plattelandsbevolking het overheidsgezag niet volledig erkennen en de rechtspraak aan de stamoudsten overlaten. Witteboorden-criminaliteit komt in die streken nauwelijks voor: die is eigen aan een meer wervende en ontwikkelde maatschappij. Politici hebben in Pakistan soms eigen bendes. Het bezit van vuurwapens bevordert de criminaliteit. Jongeren worden negatief beïnvloed door misdaad in films, op T.V. en in de literatuur. Toeneming van het druggebruik - hoewel die in

Pakistan minder is dan in de rest van de wereld – verdient bijzondere zorg. De schrijver besluit zijn artikel met enkele aanbevelingen met betrekking tot te nemen preventieve en repressieve maatregelen. Hij gaat er daarbij van uit, dat straffen met een afschrikwekkende werking vooralsnog de voorkeur verdienen.

431

Milakovich, M. E., en K. Weis. *Politics and measures of success in the war on crime.*

Crime and delinquency, 21e jrg., nr. 1, januari 1975, blz. 1-10 (U.S.A.).

De schrijvers benadrukken de grote onbetrouwbaarheid van misdaadcijfers uit politie- en FBI-statistieken. Gemanipuleer met deze cijfers komt naar hun mening veel voor en zou de belangen van politie en politieke dienen. Het voornaamste belang voor de politie is een ogenschijnlijk succesvolle misdaadbestrijding te plegen. Het belang voor politieke is dat zij het volk kunnen beloven en aantonen dat het misdaadcijfer 'door hun toedoen' zal dalen of is gedaald. Zo heeft de regering Nixon gemoeid te kunnen aantonen dat de strijd tegen de misdaad volgens de FBI-cijfers succesvol verliep. De schrijvers vrezen dat dit politieke misbruik van misdaadcijfers voorlopig nog wel blijven zal.

432

Reed, J. P., en R. S. Reed. *Refrains anciens et nouveaux sur le crime en col blanc.*

Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, nr. 4, oktober/december 1974, blz. 783-806 (F.).

De schrijvers verrichten een onderzoek in de Verenigde Staten onder een groep van 305 jonge sociologiestudenten en vergeleken hun kennis van en meningen over witte boordcriminaliteit met die ten aanzien van gewone criminaliteit. Uit het onderzoek bleek onder meer dat de kennis van witte boordcriminaliteit nogal beperkt was, maar dat er toch een verschuiving is opgetreden in de houding er tegenover; deze is minder toegeeflijk en kritischer geworden. Dit wordt door de onderzoekers onder andere toegeschreven aan een grotere belangstelling van de massamedia voor het fenomeen, de verbetering van het culturele niveau van het Amerikaanse volk na de tweede Wereldoorlog, de veranderde machtsstructuur in Amerika en het feit dat er nieuwe vormen van witte boordcriminaliteit zijn verschenen. Met literatuuropgave.

433

Shaskolsky-Sheleff, L. *The bystander – a study in victimology.*

Misdaad, straf en hervorming, 3e jrg., nr. 3, oktober 1974, blz. 40-53 (Z.A.).

Bij een misdrijf zijn dader, slachtoffer en toeschouwer betrokken. De schrijfster noemt in

dit artikel onderwerpen die volgens haar ter sprake moeten komen in studies over de rol van de toeschouwer, bijvoorbeeld de toeschouwer als voorkomer van een misdrijf, als oorzaak van een misdrijf, als slachtoffer, als getuige, in niet-criminele situaties, de toeschouwer en het probleem van recht en moraliteit en de wettelijke plaats van de toeschouwer. Zij noemt mogelijkheden voor de aanpak van verder onderzoek. Met literatuuropgave.

434

Vordracek, F. W., H. B. Urbau en W. H. Parsonage. *Contemporary technology in the development of an optimal juvenile investigation.* Journal of criminal justice, 2e jrg., nr. 4, winter 1974, blz. 305-316 (U.S.A.).

Het vermogen van jeugdrechtbanken om jeugddelinquenten te helpen is volgens de schrijvers afhankelijk van de kwaliteit van de voorlichting op basis waarvan maatregelen moeten worden genomen. Problemen bij het instellen van een onderzoek bemoeilijken naar hun mening voor de gerechten het bereiken van hun doeleinden. Na een beschrijving van gebreken van de traditionele onderzoekmethoden noemen de auteurs enkele basisvoorwaarden voor een volgens hen optimaal onderzoek. Aan de hand van hun 'Computer Assisted Regional Evaluations System' illustreren zij hoe de moderne computertechnologie hierbij van dienst kan zijn. Met literatuuropgave.

Gevangeniswezen

435

Cooper, H. H. A. *The all-pervading depression and violence of prison life.*

International journal of offender therapy and comparative criminology, 18e jrg., nr. 3, 1974, blz. 217-226.

Een verblijf in de gevangenis brengt volgens de schrijver bij velen een ernstige depressie teweeg. Niet de fysieke omgeving is het die deprimeert, maar het idee van vrijheidsberoving en alles wat daarbij hoort. Volgens een gedetineerde met 25 jaar gevangeniservaring is het vechten van gevangenen onderling niet een uiting van antisociaal gedrag, maar dient het ter bestrijding van verveling en depressie; ieder besef van nog iets te kunnen voelen is welkom, ook al is het pijn. De auteur geeft een beschrijving van het ziektebeeld behorend bij depressie. Ter illustratie van het probleem bespreekt hij drie casus. Met literatuuropgave.

436

Fetrow, R. S., en A. Fetrow. *How a pre-trial facility can destroy the self-esteem of the juvenile.*

International journal of offender therapy and comparative criminology, 18e jrg., nr. 3, 1974, blz. 227-232.

De schrijvers noemen het dehumaniserende proces van de behandeling van jonge gedetineerden zeer destructief met betrekking tot hun positieve gevoelens over zichzelf. Zij zetten deze bewering kracht bij met een beschrijving van hun ervaringen, opgedaan in een Amerikaans jeugdhuis van bewaring in een periode van vijf jaar. De gedetineerden wordt naar hun mening nauwelijks gelegenheid tot ontplooiing geboden en minder nog is er sprake van erkentelijkheid na het verrichten van een goede daad. De verdachte leeft in een voortdurende toestand van angst, zonder mogelijkheden om zijn gevoel van eigenwaarde te handhaven. Het toegebrachte leed vinden de auteurs dermate ernstig dat het volgens hen beter zou zijn als deze jeugdige delinquenten niet werden gegrepen.
Met literatuuropgave.

437

Heijder, A. *The recent trend towards reducing the prison population in the Netherlands.* International journal of offender therapy and comparative criminology, 18e jrg., nr. 3, 1974, blz. 233-240.

Dat in Nederland steeds minder en ook minder zware straffen worden opgelegd, noemt de schrijver een verworvenheid van modern criminologisch denken. Toch is er naar zijn mening sprake van een aantal door hem besproken neveneffecten en complicaties die niet alle even gunstig zijn. De schrijver geeft een beknopt overzicht van de werking van het strafrechtelijk systeem in Nederland en wijst daarbij op de mogelijkheden die het de autoriteiten biedt om tegelijk met de veranderingen een rationele misdaadpolitiek te ontwikkelen.

438

McArther, V. *Inmate grievance mechanisms: A survey of 209 American prisons.* Federal probation, 38e jrg., nr. 4, december 1974, blz. 41-47 (U.S.A.).

Vanuit het *Center for Correctional Justice* te Washington, waar de schrijfster werkzaam is, werden vragenlijsten toegestuurd aan de directeurs van 253 gevangenissen in vijftig staten en het district Columbia. De 51 vragen hadden voornamelijk betrekking op de werking van klachtmechanismes. Van de vragenlijsten werden er 209 volledig ingevuld teruggestuurd. Volgens de schrijfster blijkt uit de antwoorden dat het officieel reageren op klachten van gedetineerden steeds algemener wordt. De gevangenisdirecties lijken echter niet precies te weten wat ze hiermee eigenlijk nastreven. De klachten worden vaak niet geregistreerd en er worden geen maatregelen genomen om een eerlijke behandeling te garanderen. Volgens de schrijfster is de

tijd rijp om serieus studie te gaan maken van klachtmechanismes voor gedetineerden. Zij acht het mogelijk eenvoudige klachtprocedures of ombudsmanprogramma's te ontwerpen met voldoende waarborgen om het vertrouwen van gedetineerden en staf te winnen. Naar haar mening moet onder andere onderzocht worden welk soort programma's het best functioneert en hoe duur deze zijn.

439

Smith, R. R., J. M. McKee en M. A. Milan. *Study-release policies of American correctional agencies: A survey.* Journal of criminal justice, 2e jrg., nr. 4, winter 1974, blz. 357-363 (U.S.A.).

Steeds gebruikelijker wordt het om aan gedetineerden het voorrecht te geven de gevangenis te verlaten, teneinde een academische dan wel vak-opleiding te volgen. Tot voor kort kon men zich alleen scholen binnen de gevangenis, maar volgens recente berichtgeving zouden deze opleidingen te kort schieten in de voorbereiding op terugkeer naar de maatschappij. De auteurs stelden een onderzoek in naar het voorkomen en welslagen van de nieuwe programma's en spreken op grond hiervan de hoop uit dat steeds meer penitentiaire inrichtingen in Amerika zullen overgaan op toepassing van dit nieuwe systeem.

440

Sturniolo, I. *Il ruolo che ricoprono le varie figure di un'équipe 'operante'.* Rassegna di studi penitenziari, 35e jrg., nr. 1, januari/februari 1975, blz. 33-44 (I.).

Ongeveer vijftien jaar geleden nog werd de leiding van een inrichting gevormd door een directeur die alles zelf deed of hoogstens iets delegerde. Tegenwoordig is de directeur alleen nog de dynamische, verantwoordelijke organisator en coördinator van een team van specialisten. De auteur beschrijft hoe dergelijke teams werken in inrichtingen voor minderjarigen. Centraal staat daarbij de bespreking van bepaalde aangelegenheden door de groepsopvoeders; deze worden daartoe uitgekozen door de leidende pedagoog samen met de directeur. De directeur onderhoudt naar weerszijden het contact met de buitenwereld. De groepsleider krijgt in het geheel wat extra aandacht: zijn positie is niet zo hoog als die van de andere teamleden, maar hij kent de pupillen het best en betekent het meest voor hen. De psycholoog dient hem volgens de schrijver in ieder opzicht te steunen. Zo moeten alle werkers zich bewust zijn van hun eigen grenzen en van die van hun werk en inbreng.

Reclassering

441

Cohn, Y. *Bewährungshilfe in Israel mit auffällig gewordenen Mädchen*.
Bewährungshilfe, 21 jrg., nr. 4, oktober 1974, blz. 293-299 (B.R.D.).

De schrijver schetst een beeld van de moeilijkheden die reclasseringsambtenaren ondervonden bij een aantal meisjes van dertien tot achttien jaar die, meestal wegens het weglopen van huis, aan hun zorg waren toevertrouwd. Volgens de auteur is het duidelijk geworden, dat de reclasseringsambtenaar veel tijd en energie aan de meisjes moet besteden als hij daadwerkelijk wil helpen. De verhouding van de meisjes met hun ouders is in de meeste gevallen zeer slecht en die met hun vriendje ingewikkeld. Vaak ook heeft zo'n meisje een souteneur met wie de verhouding door grote emotionaliteit wordt gekenmerkt. Contact van de reclasseringsambtenaar met de souteneur kan volgens de schrijver met zich brengen dat het meisje blijvend minder afhankelijk van hem wordt. Voorop moet naar zijn mening staan, dat het meisje een positief zelfbeeld wordt bijgebracht.

442

Eriksson, T. *International experiences and trends of development in the treatment of offenders*.
Misdada, straf en hervorming, 3e jrg., nr. 3, oktober 1974, blz. 62-73 (Z.A.).

Vrijwel overal ter wereld is men het er in theorie over eens dat een misdadiger humanaan behandeld moet worden en dat men voor een verantwoordelijke terugkeer in de maatschappij zorg moet dragen. In feite echter kan geen enkel land zich volgens de schrijver laten voorstaan op een effectief behandelingsstelsel, in het bijzonder niet in de ontwikkelingslanden. Hier heeft men bovendien te maken met een strafrechtstelsel van de koloniale landen. In de westerse wereld worden wel de nodige experimenten gedaan met behandelingsstelsels.
Met literaturopgave.

443

LeBlanc, M. *La probation pour mineurs au Québec*.
Criminologie, 8e jrg., nr. 1/2, 1975, blz. 101-118 (C.).

De schrijver schetst een beeld van de recente ontwikkelingen in de hulpverlening aan jeugd-delinquenten in Quebec. Sinds geruime tijd houden de reclasseringsinstellingen zich er onder meer bezig met het plaatsen van delinquenten in tehuizen. In de toekomst echter wil men deze taak grotendeels gaan overdragen aan andere hulpverlenende instellingen, zodat de reclasseringsambtenaren zich kunnen concentreren op

de begeleiding van veertien- tot achttienjarigen tijdens hun gang door het strafproces. De schrijver acht het noodzakelijk, dat de klinische evaluatie van de zaken duidelijk onderscheiden wordt van de hulpverlening ten gerechte. Degeenen die zich met het eerstgenoemde bezighouden zullen namelijk rekening moeten houden met de sociale gevaarlijkheid van de verdachte (dus in zekere zin het gerecht tegenwoordige terwijl de hulpverleners dat volgens de auteur juist niet moeten doen, aangezien het tijdperk van paternalisme en betutteling voorbij is.

444

Pagano, F. *Nuovo ordinamento penitenziario: rieducazione alla capacità di libere decisioni e al senso di responsabilità*.
Rassegna di studi penitenziari, 35e jrg., nr. 1, januari/februari 1975, blz. 25-32 (I.).

De schrijver, directeur van de Regina Coeli te Rome, heeft in dit artikel speciaal jongere groepen delinquenten op het oog. Deze wijten hun crimineel gedrag aan de maatschappij: zij komen in verzet tegen en proberen zich te ontworstelen aan de industriële samenleving die zij als tyranniek, discriminerend en vervreemdend ervaren en die hun geen toekomst biedt. Het is al in het ouderlijk huis begonnen met verzet tegen autoritaire ouders of met onzekerheid door gebrek aan opvoeding. Zij komen dan in de peer group terecht en vervallen maar al te gemakkelijk tot anti-sociaal gedrag. De nieuwe gevangenisreglementen zijn volgens de schrijver een goed uitgangspunt voor heropvoeding van deze jongeren: er is nu de mogelijkheid via menselijke contacten en een opleiding tot volwerk een levensdoel te vinden en een gevoel van menselijke waardigheid te krijgen.

445

Smith, A. B., en L. Berlin. *Self-determination in welfare and corrections: Is there a limit?*
Federal probation, 38e jrg., nr. 4, december 1974, blz. 3-7 (U.S.A.).

De schrijvers bespreken het probleem van de onvrijwillige hulpverlening in de reclassering vergeleken bij de vrijwillige hulpverlening door instanties van maatschappelijk werk. De auteurs vragen zich af of de delinquent niet evenzeer recht op het weigeren van hulp heeft als de niet-delinquent. Voorstellen hiertoe beschouwen zij als een reactie op een nieuwe opvatting van de criminologie, die inhoudt dat de heersende klasse bepaalt wat misdada is en uitkiest wie er wegens wetsovertreding gearresteerd zullen worden. Dit zijn de armen, mensen met een beperkte intelligentie en zij die de heersende klasse tot zondebok wil maken, teneinde het sociale evenwicht zeker te stellen. In het licht van deze ontwikkeling achten de schrijvers het begrijpelijk dat de aandacht verschuift van de individuele dader naar de maatschappij en haar instellingen. Niet de delinquent behoeft verandering; het zijn de maatschappelijke instellingen die om drastische wijziging vragen.

Psychiatrische zorg

446

Salutin, L. *Psychiatric involvement in the criminal process.*

Canadian journal of criminologie and corrections, 17e jrg., nr. 3, juli 1975, blz. 236-249.

De schrijver bespreekt de in Canada bestaande wetten en wetsontwerpen die ten doel hebben ernstig gestoorde personen te beschermen tegen een onjuiste en schadelijke behandeling door de justitie. Hij zet uiteen welke bescherming deze wetten garanderen en hoe zij eventueel misbruikt kunnen worden. Hij stelt nadrukkelijk dat het publiek meer bewust gemaakt moet worden van mogelijk misbruik en dat er met betrekking hiertoe een taak is weggelegd voor criminologen.
Met literatuuropgave.

Kinderbescherming

447

Michard, H. *Le problème des cas 'difficiles' et des limites de l'intervention rééducative à l'égard des jeunes socialement inadaptés.*

Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, nr. 4, oktober/december 1974, blz. 837-847 (F.).

Zelfs bij een kwalitatieve en kwantitatieve verbetering van de kindbescherming blijft er volgens de schrijver een aantal moeilijke gevallen over waar niemand raad mee weet. Vroeger haalde men in Frankrijk deze gevallen uit het bereik van de kindbescherming en deed aldus naar zijn mening een onjuist beeld ontstaan van de effectiviteit van de kindbescherming. Tegenwoordig geeft men deze groep juist meer aandacht in speciale kleine tehuizen waar verscheidene behandelingsmethoden toegepast worden. De schrijver wijst ook op enige buitenlandse ervaringen en oplossingen voor deze moeilijke gevallen. Eén ding staat volgens hem wel vast: zware repressie van deze gevallen versterkt juist de on-aangepastheid van de jongeren.

448

New approaches in the handling of juvenile delinquents in Scotland.

Wilson, A. *Recent developments in social work.*

Kelly, A. F. *Children's hearings.*

Fox, S. J. *Evaluation of the system by an American observer.*

International journal of offender therapy and comparative criminology, 18e jrg., nr. 3, 1974, blz. 247-269.

Wilson bespreekt het nut en de werking van de Schotse wet op het sociale werk, die in werking

trad in 1974. In deze wet zijn tal van regels voor de jeugdzorg, waaronder die voor jeugdige delinquenten, geïntegreerd in één wettelijke regeling. De schrijver is over de werking van de wet zeer tevreden. Kelly schrijft over de hearings voor kinderen, die men in Schotland in 1971 in de plaats gebracht heeft van behandelingen op jeugdgerichten. De Amerikaanse schrijver Fox evalueert het nieuwe Schotse systeem als buitenstaander. Weliswaar is hij erover te spreken, maar bij de overweging of de hearings ook in Amerika toepassing zouden kunnen vinden, betwijfelt hij of men daar, vooral na Watergate, nog wel het vertrouwen zal kunnen opbrengen dat naar zijn mening nodig is voor het goed functioneren van het systeem.

449

Parizeau, A. *Sommes-nous tous des assassins?* Criminologie, 8e jrg., nr. 1/2, 1975, blz. 167-174 (C.).

De schrijfster betwijfelt de juistheid van de grote ouderlijke macht die veel wetten geven. Ze wijst in dit verband op gevallen die aan artsen bekend zijn van mishandeling, wreedheden en incest en de moeilijkheid deze zaken voor de rechter te bewijzen. Zij vraagt zich af wat een juiste verhouding is tussen de mate van gehoorzaamheid die men van de jeugd kan rechtwingen en in hoeverre men de jeugd eigen rechten moet geven.

450

Lewis, D. O., D. Balla, M. Lewis e.a. *The treatment of adopted versus neglected delinquent children in the Court: a problem of reciprocal attachment?*

American journal of psychiatry, 132e jrg., nr. 2, februari 1975, blz. 142-145.

De schrijvers proberen een verklaring te vinden voor hun constatering dat delinquente adoptiefkinderen op het jeugdgericht een hardere behandeling krijgen dan verwaarloosde eigen kinderen. De oorzaak kan naar hun mening niet liggen in de gezinsstructuur of het crimineel en psychiatrisch verleden van de ouders. De auteurs veronderstellen dat er sprake is van een samenspel tussen late adoptie, aangeboren kwetsbaarheid van het kind en van een zwakke band tussen ouders en kind. Op grond van hun bevindingen adviseren zij het gerechtelijk personeel en de reclasseringsambtenaren, steeds gepitst te zijn op de speciale problemen van deze geadopteerde delinquenten en erop toe te zien dat juist zij een verstandige advocaat krijgen die hun belangen goed kan verdedigen.
Met literatuuropgave.

451

Uzan, G. *Enfance délinquante, enfance en danger: l'heure du bilan.*

Revue de science criminelle et de droit pénal comparé, nr. 4, oktober/december 1974, blz. 827-835 (F.).

In het Franse kinderrecht heeft de kinderrechter voornamelijk met twee partijen te maken: de kindbescherming en het kind. De relatie tussen kinderrechter en kindbescherming is een relatie tussen het recht en de menswetenschappen. Deze confrontatie kan, als men ervan uitgaat dat de justitie een rol moet spelen in de kindbescherming, volgens de schrijver een botsing betekenen als bijvoorbeeld een tolerante houding van de kindbescherming geen rekening houdt met de eisen van openbare orde, waarvoor een kinderrechter wellicht meer oog heeft. De relatie kind - rechter wordt naar zijn mening bemoeilijkt door drie factoren: de verschillende rechterlijke instanties waarmee het kind te maken kan krijgen, het vaak ontbreken van alleenzittende rechters en de ingewikkeldheid van het recht.

Politie

452

Dijkers, J. *De opleiding, opvang en begeleiding van de jonge agent van politie.*

Algemeen politiebld, 124e jrg., nr. 7, 29 maart 1975, blz. 155-160 (N.).

Algemeen politiebld, 124e jrg., nr. 8, 12 april 1975, blz. 189-199 (N.).

Algemeen politiebld, 124e jrg., nr. 9, 26 april 1975, blz. 218-225 (N.).

De schrijver inventariseerde de mentorsystemen die men pleegt te gebruiken in de opleidings-situatie van de Nederlandse politiemann. Ook enquêteerde hij de 130 korpsen van gemeentepolitie, waarvan er 118 antwoordden. Op grond van zijn onderzoeken komt hij ondermeer tot de volgende conclusies: Vooral de kleinere korpsen kunnen om veel redenen niet voldoen aan de realisering van een goede mentorperiode; de diverse mentorsystemen zijn te beschouwen als lapmiddelen, ter aanvulling van een leemte in de opleiding; een verbetering van de opleiding is gewenst; bij een eventuele verandering moet gepleit worden voor een opzet en vorm van de opleiding, zoals die thans gebruikt wordt op de Nederlandse Politie Academie. Met literatuuropgave.

453

Kamstra, O. W. M. en Jac. van Weringh. *Veranderingen in attitudes van cursisten van de kadertschool van het Korps Rijkspolitie.*

Nederlands tijdschrift voor criminologie, 17e jrg., nr. 1, februari 1975, blz. 15-27.

De schrijvers verrichtten een evaluatieonderzoek onder cursisten van bovengenoemde school. Zij bespreken eerst de opzet van een evaluatieonderzoek in het algemeen en vervolgens de opzet van dit onderzoek. Op vier cursussen werd een verzameling attitudelijsten voorgelegd aan in

totaal 56 oppervachtmeesters en 103 wachtmeesters. De cursisten van de eerste twee cursussen kregen 'opinions over sociale vraagstukken' voorgelegd, die van de laatste twee 'opinions over de rechtspraak'. In aansluiting op een bespreking van de resultaten van beide vragenlijsten afzonderlijk geven de schrijvers die van alle lijsten. Het blijkt onder meer, dat het gebruik van geweld en het autoritair optreden als middel om een doel te bereiken na het volgen van de cursus afnemen, evenals de aanvaarding van autoriteit en orde. Bovendien worden 'klassieke' opvattingen over wet en wetshandhaving en een conservatieve houding minder populair. Hiertegenover staat, dat moderne opvattingen veld blijken te winnen en de wereld als meer manipuleerbaar wordt gezien.

454

Koops, G. J. *De organisatie van de politiele hulpverlening binnen het Haagse politiekorps.* Het tijdschrift voor de politie, 37e jrg., nr. 4, april 1975, blz. 132-135 (N.).

Volgens de schrijver kan er pas van een zinvolle relatie tussen politie en burgerij sprake zijn, wanneer de politie optreedt met een bereidheid om samen met anderen een bijdrage te leveren tot individueel en algemeen welzijn. Den Haag kent thans drie typen politiefunctionarissen: de burger-agent, de rayonagent en de wijkagent-surveillant. Deze laatste is de jonge politieagent in uniform, die in een gedeelte van de Haagse wijken belast is met de uitvoering van de totale politietaken. Tussen rayonagenten en wijkagenten moet volgens de auteur een nauwe samenwerking voorop staan. Hij bespreekt verschillen tussen het rayon-wijkwerk in Den Haag en dat bij vele andere politiekorpsen.

455

Weiner, N. L. *The effect of education on police attitudes.*

Journal of criminal justice, 2e jrg., nr. 4, winter 1974, blz. 317-328 (U.S.A.).

In dit artikel onderzoekt de schrijver het effect van de opleiding van politie-agenten op hun attitudes. De groep die hij onderzoekt bestaat uit 396 agenten. De correlatie-analyse toont aan dat het ontwikkelingsniveau geen noemenswaardige invloed heeft op de attitudes. De schrijver suggereert dat dit ten dele te wijten is aan de beroepsoriëntatie van veel agenten die een voortgezette opleiding hebben gevolgd en aan de doordringende uitwerking van het vervullen van de politie-rol. Er zijn duidelijke aanwijzingen voor, dat de waarde van de ontwikkeling der agenten wordt opgeheven door de werkelijkheid van de politie-rol zoals die thans bestaat. Terwijl uit de resultaten kan worden afgeleid, dat opleiding in het algemeen de attitudes van de politie niet beïnvloedt, schijnt dit wel te gelden voor hun houding tegenover de negers. Met literatuuropgave.

Boekwerken

Over de adressen der bibliotheken waarbij de genoemde publikaties ter inzage kunnen worden gevraagd, kunnen inlichtingen worden ingewonnen bij het Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, Laan Copes van Cattenburch 62, 's-Gravenhage, tel. 614311, toestel 437.

Abortion research; international experience; ed. by H. P. David. Lexington, Mass., etc., Heath, 1974.

Ancel, M. *La contribution de la recherche à la définition d'une politique criminelle;* conference sur la politique criminelle. Strasbourg, Council of Europe, 1975.

Angenent, H. L. W. *Mishandeling in verband met opvoeding, persoonlijkheid en gezinsverhoudingen.* Groningen, Criminologisch instituut van de Rijksuniversiteit, 1975.

Bajesmaf; een bijzonderhedenboek over Nederlandse gevangenis; beeld S. Zuyderland, tekst J. Bernlef. Amsterdam, Landshoff, 1974.

Bent, A. E. *The politics of law enforcement; conflict and power in urban communities.* Lexington, Mass., etc., Heath, 1975.

Blumstein, A., and J. Cohen. *An evaluation of a college-level program in a maximum security prison.*

Z.pl., Carnegie-Mellon university, school of urban and public affairs, 1974.

Collier, D. F., and S. A. Somfay. *Ascent from skid row; the bon accord community 1967-1973.* Toronto, Addiction research foundation, 1974.

Criminalité, La. urbaine et la crise de l'administration de la justice; travaux du IIIe symposium international de criminologie comparée, Versailles, 28 avril – 1er mai 1971; textes réunis et présentés par D. Szabo. Montréal, Presses de l'université, 1973.

Criminological research and decision making; studies. Rome, Unsdiri, 1974.

Dechéne, H. C. *Verwahrlosung und Delinquenz; Profil einer Kriminalpsychologie.* München, Fink, 1975. Uni-Taschenbücher, 298.

Elliott, D. S., and H. L. Voss. *Delinquency and dropout.* Lexington, Mass., etc., Heath, 1974.

Enschede, Ch. J., and A. Heijder. *Beginselen van strafrecht*; 2e herz. dr. Deventer, Kluwer, 1974.

Flier, K., en T. van der Horst. *Hulpverlening aan slachtoffers van delicten*. 's-Gravenhage, Katholieke sociale academie, afdeling maatschappelijk werk, 1975.

Halpern, S. C. *Police-association and department leaders*; the politics of co-optation. Lexington, Mass., etc., Heath, 1974.

Hassemer, W. *Theorie und Soziologie des Verbrechens*; Ansätze zu einer praxisorientierten Rechtsgutslehre. Frankfurt am Main, Athenäum Verlag, 1973.

Hofmann, T., H. Pönitz und R. Herz. *Jugend im Gefängnis*; Reform im Jugendstrafvollzug. München, Piper Verlag, 1975.

Hulsel, M. van. *Sociale behandelings-theorie en criminaliteit*. Nijmegen, Katholieke universiteit, sociologisch instituut, vakgroep theorie en methoden van onderzoek, statistiek en mathematische sociologie, 1973.

Interimrapport *personeel*; uitgebracht door de commissie 'Doelstelling en functie huis van bewaring'; (voorz. W. F. C. Van Hattum). 's-Gravenhage, Ministerie van Justitie, 1975.

Kosviner, A. *Prevalence, characteristics and correlations of cannabis use in the U.K. student population*; third international Cannabis conference. London, 1974.

Mack, J. A. *The crime industry*; in collab. with H. J. Kerner; forew. by M. F. Wolfgang. Westmead Farnborough, Saxon House, 1975.

Maladjusted youth; an experiment in rehabilitation; ed. by K. Vodopivec; in collab. with M. Bergant, M. Kobal, F. Minaric et al.; to the memory of Fran Milcinski (1867-1932). Westmead, Farnborough etc., Saxon House etc., 1974.

Politics and deviance; papers from the national deviancy conference; ed. by I. Taylor and L. Taylor. Harmondsworth, Penquin books, 1973.

Recent contributions to Soviet criminology; papers collected by the All-Union institute

for the study of the causes and elaboration of measures for the prevention of crime; in collab. with A. A. Hertsenzon, V. N. Kudryavtsev, V. K. Zvirbul et al. Rome, Unsdri, 1974.

Report of a committee to consider in the context of civil liberties and human rights measures to deal with terrorism in Northern Ireland; (chairman L. Cardiner). London, HMSO, 1975.

Research bulletin; ed. by A. Crook; assisted by J. Wheeler, C. Balogh and M. Liatsos. London, Home office research unit, 1975.

Terruwe, A. A. *Abortus provocatus of niet?* Lochem, 1975.

Verslag van een maand verblijf binnen een therapeutische gemeenschap voor ex-druggebruikers. Z.pl., z.u., 1974.